

VIHARNIK

Letnik XXXIV – december 2009, št. 4
ISSN 1318-9484

Meglice se podijo čez Hribarice

Foto: Grega Rihar

- Članica Nada Fux praznovala visok življenjski jubilej
- Predlogi za sredine izlete
- Naši člani poročajo o enajstih izletih

Vsebina:

<i>NOVOLETNA ČESTITKA</i>	1
<i>INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA</i>	1
<i>URESNIČEVANJA PLANA IZLETOV V ŠTIRIMESEČNEM OBDOBJU</i>	2
<i>ČLANICA NADA FUX PRAZNOVALA VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ</i>	2
<i>PREDLOGI ZA SREDINE IZLETE</i>	5
<i>PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH</i>	6
<i>GORIŠKA BRDA</i>	6
<i>KRANJSKA REBER IN GOBE</i>	14
<i>ŠKRBINJEK, TER MALI IN VELIKI KUMLEH</i>	15
<i>VELIKA IN MALA PLEŠEVICA</i>	17
<i>DOBROVLJE</i>	19
<i>LISINA IN ŠIJA V ČIČARIJI</i>	21
<i>IZLET V NEZNANO</i>	23
<i>KLOPNI VRH (1340 m)</i>	25
<i>OLJKA</i>	26
<i>DRUGI PRISPEVKI</i>	28
<i>ŠE V CADORE PA DOMOV</i>	28
<i>DALEČ OD DOMA JE ALPAGO</i>	29
<i>NARAVOVARSTVENI KOTIČEK</i>	30
<i>UTRINEK IZ NARAVE</i>	31

Izdaja Planinsko društvo Viharnik, Gregorčičeva 20, Ljubljana.

Pošiljanje člankov in drugih prispevkov: Nevenka Kanduč, Pot v Čezelj 2, 1231 Ljubljana - Črnuče,
e- pošta: nevenka.kanduc@gmail.com

Uredila: Nevenka Kanduč, lektorirala: Alenka Malešič

Članarino lahko poravnate pri g. Mariju Geču vsak delavnik med 12. in 15. uro, in sicer
po predhodnem telefonskem dogovoru z njim na tel. št. 01/ 478 97 22

NOVOLETNA ČESTITKA

Leto ki se pravkar izteka, je bilo v gospodarskem pogledu sicer težko, v zadnjih mesecih pa je le pokazalo nekaj svetlih točk, ki kažejo na upanje, da bo v prihajajočem letu veliko boljše.

Ocenjujemo, da se težki časi niso bistveno dotaknili našega društva in njenega poslanstva. Število članov se je ustalilo, naši izleti so bili skoraj vedno izpeljani, razen v primeru, če nam vreme resnično ni dovoljevalo na izlet. Kar je najpomembnejše, pa je to, da se je število udeležencev na samih izletih zelo povečalo v primerjavi s prejšnjimi obdobji.

Očitno smo vsi viharniki pripomogli k temu, da so izleti izbrani po naših željah, okusih in zmožnostih ter da se veselimo srečanj na naših skupnih izletih.

Da bi se trend dobrega sodelovanja nadaljeval tudi v prihodnjem letu, da bi se v takšnem ali pa v še večjem številu udeleževali naših izletov ter seveda da bi bili veseli, zdravi in da bi se vam uresničile tudi najbolj skrite želje, želimo vsem viharnikom in njihovim najdražjim.

SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO
LETO 2010

Upravni odbor

INFORMACIJE Z UPRAVNEGA ODBORA

V zadnjem štirimesečnem obdobju se je upravni odbor sestel štirikrat ter obravnaval in reševal tekočo problematiko markacijske dejavnosti, izobraževanja vodnikov, uresničevanja projekta Mladi Viharnik, kadrovske zadeve, finančno stanje društva, uresničevanje plana izletov itd.

V nadaljevanju pa podajamo nekaj najpomembnejših informacij in sprejetih sklepov iz tega štirimesečnega obdobja.

- Na izpopolnjevanje za kopenske razmere sta bila poslana dva vodnika, katerima se bo v bližnji prihodnosti iztekla veljavna licenca.
- Na usposabljanja za novega markacista, ki ga društvo potrebuje, se pošlje naš novi član, Marko Cokan.
- Planinski tabor v okviru projekta Mladi Viharnik je bil uspešno izveden v času od 25. 6. do 29. 6. 2009, in sicer na Vogarju in ne na Planini Pri jezeru, kot je bilo najprej načrtovano.
- Glede na pobudo z občnega zbora društva v mesecu februarju 2009 je upravni odbor sprejel sklep, da se trenutna prosta in razpoložljiva gotovinska sredstva v višini 110 evrov namenijo kot donacija pri plačilu stroškov avtobusnega prevoza za izlet v neznano dne 14.11.2009.
- Planinsko društvo Viharnik bo gradivo arhiviralo tudi v Zgodovinskem arhivu Ljubljana. O dokumentaciji, ki bo oddana v Zgodovinski arhiv, bo UO odločil naknadno, ko bo obstoječe arhivsko gradivo prepeljano s trenutne lokacije na Gregorčičevi ul. 20 v prostore društva, ki jih imamo na Parmovi 33, in ko bo pregledana celotna dokumentacija.
- Pričele so se aktivnosti za sestavo plana izleta za leto 2010-2011, pri čemer bodo zasledovane naslednje

usmeritve: v letnem času bodo planirani izleti najmanj trikrat mesečno, čim več se poizkusi kombinirati zahtevne in manj zahtevne izlete na isti datum, kjer bosta sicer potrebna dva vodnika, organiziral pa bi se enoten avtobusni prevoz, kar bi pripomoglo k čim nižjemu strošku izleta. Če izleta ni možno izpeljati na napovedani datum, se vodniku priporoča, da poišče možnost prenosa izleta na drug termin, kar naj se objavi tudi na internetni strani, ter obvesti že prijavljene o drugem datumu. Vsak vodnik naj planira iz izpelje vsaj 5 izletov v letu.

Upravni odbor

UREŠNIČEVANJA PLANA IZLETOV V ŠTIRIMESEČNEM OBDOBJU

Poročilo o izletih v jesenskem času

Od začetka septembra je bilo izvedenih 11 izletov. Dva sta odpadla zaradi vremena oz. premajhnega števila prijav. Dva izleta sta uradno odpadla, ker sta se izleta udeležila le dva oz. eden planinec. V obeh primerih je bilo najprej prijavljeno večje število udeležencev, potem pa se izleta niso udeležili.

Izvedeni so bili naslednji izleti: Trgatev (prestavljena na 26. september), okoli Clapa, Goriška Brda, Kranjska Reber, Velika in Mala Plešivica, Dobrovlje, Čičarija, V neznanu, Korada, Klopni vrh, Veliki Kumleh (izlet je bil zaradi slabega vremena izveden oktobra namesto avgusta).

Grega Rihar

ČLANICA NADA FUX PRAZNOVALA VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

V našem društvu se lahko pohvalimo s članico NADO FUX, ki je v letošnjem mesecu novembru proslavila svoj 90. rojstni dan. Je še vedno čila, radoživa in bistrega duha. Zaradi navedenih danosti je še aktivna planinka, ki jo še srečamo na naših izletih. Ob tem častitljivem jubileju sem menila, da bi njena življenjska pot verjetno zanimala tudi naše člane.

Zaprosila sem Nadino prijateljico, Marinko Petančič – Jecelj, da organizira snidenje z njo. Tako smo se proti koncu meseca novembra vse tri srečale v kavarni Slon.

Nadi Fux sem najprej čestitala ob njenem visokem jubileju, nato pa sva se pričeli pogovarjati o njej sami. Glede na planinska pravila sva se dogovorili, da se tikava.

Nam lahko za začetek zaupaš nekaj osebnih podatkov, tako da te tudi drugi člani društva bolje spoznamo?

Ne vem sicer, koliko bo naše člane to zanimalo, ker pa gre za intervju, naj bo. Rodila sem se 17. novembra leta 1919 v Ljubljani. V družini smo bili trije otroci, starejši brat in mlajša sestra. Imela sem ljubeča starša, zato lahko rečem, da je bilo moje otroštvo srečno.

Osnovno šolo in gimnazijo sem prav tako obiskovala v Ljubljani. Po končani srednji šoli sem sicer želela študirati medicino, spričo težkih časov in drugih okoliščin pa moja želja ni bila uresničena. Tako sem se nekako usmerila v trgovino in turizem, kar sem praktično počela celo življenje.

Kako pa si preživljala vojne čase?

Z eno besedo, bilo je hudo. Na vsakem koraku nas je spremljal strah, veliko je bilo zasliševanja, zapiranja ljudi.

Iz tega obdobja lahko povem prav zanimiv dogodek. Sama nisem imela otrok, takratna ilegalna partizanska oblast pa je iskala dom za štiriletno deklico Majo, katere očka in mamica sta odšla med partizane. Ko so se sosede začeli spraševati, čigavo je dekletce, smo se domači izmislili zgodbico, da je deklica

nezakonska hčerka mojega bratranca. V strogi tajnosti živi pri meni, saj bi bil ogenj v strehi, če bi bratrančeva žena zvedela za tega otroka. Ovaduhi in drugi simpatizerji z okupatorji so zgodbi verjeli, tako je deklica varno bivala pri meni kakšno leto dni. Nato je prišla odločitev partizanskih oblasti in so deklico poslali k njeni babici v Trbovlje.

Nada v Planici, marec 1953.

Kaj pa povojni čas?

Vsi smo se veselili konca vojne. Z velikim veseljem smo delali. Bilo je vsak dan boljše. Na začetku sem delala v Narodnem magazinu, nato pa na področju gostinske dejavnosti. V delovni knjižici imam navedenih vrsto delodajalcev, v resnici pa je šlo velikokrat le za preimenovanja podjetja zaradi združevanja, preoblikovanja, širjenja dejavnosti ipd. Nazadnje sem bila zaposlena na Gospodarski zbornici. To je bil prijeten kolektiv, kjer sem rada delala. Od tu sem potem odšla tudi v pokoj.

Kako pa si preživljala svoj prosti čas kot otrok, mladenka in kasneje v zrelejših letih?

Moj oče je bil ljubitelj planin, zato me je že kot otroka velikokrat vzel s seboj. Sicer pa sem bila zelo dejavna na mnogih področjih.

Zelo rada sem kolesarila, igrala tenis, plavala, drsala in smučala. Na kolesu sem bila zelo hitra, tako da so sosedje rekli mojemu očetu, naj me umiri, sicer bom podrla vse vogale. Ure tenisa in parterne gimnastike smo imeli v Tivoliju. Takratna športna organizacija se je imenovala Antena. Plavala oz. resno trenirala sem na kopališču Ilirija. Tekmovati v plavanju pa nisem smela, ker mi oče tega ni dovolil. Glede na takratne pogoje potovanja in tekmovalje po državi je oče menil, da se to za dekleta ne spodobi. Tekmovanje v plavanju pa je bilo dovoljeno mojemu bratu, ki je bil tudi državni prvak na dolge proge.

Vzpon na Triglav, avgust 1954.

Prve smučke sem dobila pri 14-ih letih. Takrat je bilo v Ljubljani oz. ljubljanski kotlini veliko snega. Smučat smo hodili na Kurešček, Toško čelo, Golovec, Rožnik in druge vzpetine. V odročnejše kraje smo šli s tramvajem. Takrat se snega ni plužilo in kidalo tako kot danes, tako da sem se velikokrat s kašnega hriba vrnila domov na smučeh prav do vhodnih vrat našega doma.

No da viharniki ne bodo mislili, da sem bila neprestano naokrog, moram povedati, da sem rada tudi šivala. Sama sem se naučila krojiti in šivati, sem pa tja sem se udeležila le kakšnega izpopolnjevalnega šiviljskega tečaja. Tako sem šivala obleke zase in tudi za mnoge moje sorodnike. Šivanje mi je pomenilo sprostitev po službi. Poleg tega sem bila spretna tudi pri pletenju in kvačkanju.

Kuhanje pa mi ni šlo dobro od rok, nisem ga marala. Moja mama je bila dobra kuharica in menila je, da se moram te večšine naučiti tudi jaz. Hoditi sem morala v gospodinjstvo šolo, ki pa je nisem morala. Velikokrat sem na poti v šolo jokala. No,

to mojo pomanjkljivost je dobro nadomestila sestra, s katero sem živela vrsto let, bila je odlična kuharica.

Nada v Podkorenu, marec 1957.

Kdaj pa si postala članica našega društva in kdo te je zainteresiral prav zanj?

Bilo je pred kakšnimi petnajstimi leti. Skupaj z mojima prijateljicama Zlato in Tatjano smo odšle na Trstelj. Na vrhu smo se srečale s planinci PD Viharnik.

V pogovor se je vključila še Marinka, ki se še živo spominja tistega izleta.

Marinka:

Na vrhu Trstelja sem takoj opazila tri planinke, ki so se veselo pogovarjale in se smejale. Stopila sem do njih, beseda je dala besedo in takoj sem jih pričela vabiti, naj stopijo v naše društvo. Takrat sem bila tajnica društva, še polna idealov in zagnanosti. Ni bilo potrebno veliko pregovarjanja. Tako prepričljiva sem bila, da so se vse tri planinke kar takoj, na kraju samem odločile in pristopile v naše društvo. Od takrat so naše stalne članice.

Katere gore si imela najrajši, kje si najraje planinarila?

Moram reči, da mi je posebej pri srcu visokogorje okrog Triglava. Izredno rada pa sem obiskovala tudi Ratitovec ter njegovo zahodno hribovje, kot so Lajnar, Možic, Slatnik.

Se ti je pri vzponih v gore vtisnil v spomin kakšen poseben prijeten ali neprijeten dogodek?

Mislím da prav posebnih dogodkov ni bilo. Pri vsakem vzponu posebej sem uživala. Vsakokrat je bilo malo drugače. Tudi slabo vreme zame ne bila ovira.

Si imela v življenju kakšno željo, ki se ti ni uresničila?

Lahko rečem, da kašne posebne želje ali plana, ki se mi ni uresničil, ni bilo. Mogoče bi omenila le potovanje v severne države, Švedsko, Norveško, na Nordkap. A očitno želja le ni bila tako velika, da je nisem uresničila.

Sicer pa sem kar precej potovala po svetu. Potovala sem službeno, največkrat pa kot turistka. Še sedaj se spomnim službenega potovanja v Švico, kamor so me poslali moji delodajalci, da si ogledam švicarske hotele, njihovo zmogljivost ter gostinsko ponudbo z namenom, da se kaj naučimo. Domov sem prišla vsa togotna, kako naj se kaj naučimo od Švicarjev, če zaostajamo za njimi tako močno, da primerjava oz. učenje od njih sploh ni mogoče.

Kot turistka pa sem obiskala veliko evropskih držav, šla pa sem tudi preko luže, kakšna dva tedna sem bila v Kaliforniji, San Franciscu, ki mi je še posebej ostal v spominu. Tudi Japonska je bila zelo zanimiva. Obiskala sem glavno mesto Tokio ter mnogo drugih zanimivih mest.

Kako pa trenutno preživljaš svoj prosti čas?

Še vedno rada planinarim, če le ni pot prezahtevna zame. Tako se še vedno najde kakšen izlet, ki ga organizira PD Viharnik, pogosto se udeležim lažjih izletov, ki jih organizira neuradno društvo OMA, velikokrat pa grem tudi sama oz. z mojimi prijateljicami na lažje vrhove v okolici Ljubljane, kot so Orle, Magdalenska gora, Dobeno, Rašica, Klobuk ipd.

Bi za konec najinega pogovora še sama kaj povedala, kar sem te pozabila vprašati?

Na splošno bi rada poudarila, da je bila moja življenjska pot kar mirna, nič posebej hudega v življenju nisem doživela in lahko rečem, da sem lepo in bogato živela.

V kavarni Slon v Ljubljani, november 2009.

Z željo, da bi se ti tako lepo in mirno življenje nadaljevalo tudi v prihodnje, se ti najlepše zahvaljujem za pogovor.

Urednica

PREDLOGI ZA SREDINE IZLETE

V pogovorih z našimi člani na izletih sem večkrat slišala, da se zelo radi podajo v naravo na krajše ali daljše izlete tudi med tednom, saj imajo časa dovolj. Marsikateri član je ob tem izrazil mnenje, da je škoda, da so se naši tako imenovani »sredini izleti« opustili. Nekateri člani pa so v pogovoru izrazil tudi pripravljenost, da bi tudi sami vodil kakšen sredin izlet.

S tem v zvezi je potrebno poudariti, da na upravnem odboru društva ni bil nikoli sprejet nikakršen sklep, da se ti izleti opustijo. V zvezi s sredinimi izletmi so bili le zelo skrbno proučeni pravni vidiki odgovornosti društva v primeru kakršnih koli nesreč ali drugih neprijetnih dogodkov na teh izletih.

Ugotovljeno je bilo, da se sredini izleti lahko izvajajo le ljubiteljsko, samo društvo pa pri izvajanju teh izletov nima nobenih odgovornosti.

Glede na navedeno smo v letih 2006 in 2007, ko so se ti izleti nazadnje organizirali, poskrbeli, da je bilo razvidno, da niso sestavni del izletov, ki jih izvaja naše društvo, pač pa da je to le informacija in povabilo našim članom za udeležbo na teh izletih na lastno odgovornost. V zadnjih dveh letih pa so ti izleti zamrli, ker ni bilo iniciatorja, ki bi pripravil plan in poskrbel za izvedbo teh izletov.

Glede na navedeni velik interes naših članov bomo sredine izlete v prihajajočem letu poizkusili ponovno oživeti. S tem v zvezi pozivamo vse člane našega društva, da podajo predloge za tiste sredine izlete, ki bi jih bili pripravljene sami voditi. Zaželeno je, da so ti izleti v bližnji okolici Ljubljane, kjer se lahko poslužujemo mestnega ali primestnega avtobusnega prevoza, v kolikor pa so izhodišča izletov bolj oddaljena, da se lahko uporabijo redne avtobusne linije ali vlaki.

Vaše predloge za sredine izlete posredujete na elektronski naslov urednice glasila ki se glasi: nevenka.kanduc@gmail.com, ali po telefonu 040 727 866.

Poleg cilja izleta morate sporočiti tudi mesec, v katerem bi izlet opravili, in svojo telefonsko številko, na kateri bodo zainteresirani člani pridobili vse dodatne informacije glede samega izleta (zbirno mesto, uro zбора, težavnost poti ipd.). Vaše predloge pričakujem najkasneje do 20. januarja 2010.

Po prejemu vaših predlogov bom pripravila terminski predlog sredin izletov, ki ga bo potrebno prav gotovo še veliko usklajevati, zlasti če bo za posamezni mesec preveč predlogov. S tem v zvezi vas že sedaj prosim za vaše tvorno sodelovanje.

Dokončni predlog sredin izletov bomo posredovali v gradivu pri sklicu občnega zбора društva, ki bo predvidoma proti koncu meseca februarja 2010.

Pričakujem veliko vaših predlogov.

Urednica

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV O OPRAVLJENIH POHODIH IN IZLETIH

GORIŠKA BRDA

Tudi tokrat nam je vodnica Breda Jančar pripravila lepo presenečenje. V soboto, dne 26. septembra nas je 35 viharnikov popeljala na izlet v Goriška Brda, v eno

najbolj vinorodnih in slikovitih predelov naše dežele. In res smo se lahko hitro prepričali o očarljivosti te slovenske pokrajine ob naši zahodni meji in o zanimivostih njenih krajev. To lepo jesensko soboto smo se vozili, se razgledovali ter uživali v prelepi pokrajini v Brdih, ki nas je sprejela s svojimi prekrasnimi dvorci ter naravnimi in kulturnimi znamenitostmi. Na svoj račun so prišli tudi ljubitelji fotografiranja, ki so neutrudno slikali te zanimive kulturne objekte in naravne lepote, ki so se nam ponujale skozi ves dan.

Brda – zelo slikovit in vinorodni predel naše dežele.

Že lega Brd, stisnjenih med rekama Soče in Idrije, je posebna. Osončeno gričevje, katerega del je po 2. svetovni vojni ostal v Italiji, se odpira proti Furlanski nižini in ga le redko prekrije sneg. S severa Brda ščitita pobočji Korade in Sabotina, vinogradi na terasah številnih gričev pa imajo sonce večinoma ves dan. Zato so Brda s svojimi slikovitimi pobočji, razgibanimi cestami in številnimi pešpotmi priljubljen cilj kolesarjev in popotnikov, ki prihajajo iz Slovenije in Italije pa tudi iz Avstrije in od drugod skozi vse leto. Poznavalci opisujejo krajino Brd s stisnjenimi vasicami na številnih gričih, z majhnimi potoki med njimi, s cvetočimi terasami med brajdami in vinogradi kot

eno najslikovitejših v Evropi. Nekateri kraji (Šmarje) in točke, kot je atraktivni stolp nad Gonjačami ali vrh Korade (tukaj tokrat seveda nismo bili), so še posebej razgledni in od tam si je možno ogledati to kraško pokrajino na vse štiri strani neba.

Burno dogajanje skozi stoletja ter srečevanje treh kultur – slovenske, romanske in germanske pa je pokrajini dajalo in ji vtisnilo svoj pečat, ki se danes odraža v bogati kulturni dediščini, v izročilu, ki ga je zaznati v vseh plasteh življenja. V turističnem prospektu „Brda“ je na naslovnici kot slogan zapisan zelo posrečen stavek „Brda – dežela opojnih trenutkov.“ Ugotovimo lahko, da je ta

oznaka za Brda povsem ustrezna. Zaradi svojih naravnih in kulturnih zanimivosti in tudi zaradi svojih posebnosti, se Brda lahko kosajo s turistično mnogo bolj znanimi pokrajinami, kot sta na primer Toskana in Provansa.

Naravne danosti, tla in klima so tem krajem omogočili, da se je vinogradništvo in vinarstvo v Brdih razvilo do popolnosti. Povsod po slovenskih tržnicah že desetletja slovi briško sadje, ki je zaradi obilice sonca, na katerem dozoreva, še posebej sladko in okusno. Češnje, breskve, marelice, pa tudi fige, hruške, slive in grozdje ter drugo sadje Brici še vedno prevažajo in prodajajo širom po Sloveniji. Znana je tudi briška kuhinja, ki je preprosta, pestra, zanimiva, okusna in ustvarjalna. Danes se v Brdih briške jedi pripravljajo na sodoben način v premišljenih kombinacijah, ki so skrbno ponujene z izbranimi vini, belimi in rdečimi.

Breda nam je že na avtobusu na kratko predstavila bogat ter obsežen celodnevni program in kar pohiteti je bilo treba, da smo ga lahko uspešno realizirali.

Frančiškanski samostan Kostanjevica pri Novi Gorici.

(foto: internetne strani)

Naš prvi cilj je bil frančiškanski samostan Kostanjevica pri Novi Gorici. Ker smo imeli naročeno vodenje po knjižnici že ob 10. uri, smo se celo odpovedali jutranji kavici med potjo. Nekateri smo se tokrat proti Novi Gorici prvič peljali po novem avtocestnem odseku Rebrnice skozi pet novih predorov.

Na Kostanjevici ali na Kapeli, kot tudi pravijo kraju domačini, je stalno božjepotno svetišče s pestro zgodovino in bogatimi zakladi iz preteklosti. Pravočasno smo torej prispeli na Kostanjevico do mogočnega samostana, kjer nas je čakala njegova predstavnikinja Mirjam, ki nas je popeljala na ogled knjižnice, cerkve in

grobnice. Zlasti dogajanje in delovanje v tej bogati samostanski knjižnici v preteklosti in ureditev te knjižnice v novejšem času nam je Mirjam zelo temeljito in zanimivo obrazložila. Povedala je, da je knjižnica že od leta 1952 zaradi svojih dragocenosti kulturni in zgodovinski spomenik in da se v zadnjih letih prenavlja skupaj z obnovo samostana.

V nadaljevanju je podano nekaj opisa teh objektov, navajam pa tudi nekaj poudarkov bogatega in burnega zgodovinskega dogajanja v zvezi s samostanom Kostanjevica. Cerkvene objekte, knjižnico in grobnico na Kostanjevici ter okolico samostana smo si seveda dobro ogledali.

Ta kompleks ob robu Nove Gorice, tik ob slovensko-italijanski meji, je nastajal skozi daljše časovno obdobje. Na 134 metrov visokem griču se dvigata cerkev Gospodovega Oznanjenja Mariji in k njej prizidan frančiškanski samostan. Zgradili so ga leta 1625, v 1. svetovni vojni je bil porušen, a so ga obnovili. Samostansko cerkev iz istega časa odlikuje bogata štukatura.

Viri navajajo, da Kostanjevica vključuje vsaj tri kulturne in duhovne komponente: je spomenik cerkvene umetnosti in duhovno središče (cerkev in samostan), zgodovinski spomenik (grobница Burbonov) in kulturni spomenik (samostanska knjižnica). Za vse to že skoraj 200 let skrbijo bratje frančiškani. Leta 1985 je bilo celotno območje Kostanjevice (samostan s knjižnico, cerkev in grobnica) razglašeno za umetnostni in kulturni spomenik in tako predstavlja zaščiteno kulturno dediščino slovenskega naroda.

Bogata knjižnica Stanislav Škrabca na Kostanjevici.

In kako je bila kostanjeviška cerkev ustanovljena? Ostaja zgodovinsko dejstvo, da je leta 1623 grof Matija Thurn dal zgraditi cerkvico, kamor so prenesli Marijino podobo, pred katero so se verniki zbirali k molitvi in bogoslužju. Po grofovem naročilu so ob cerkvi sezidali tudi manjši samostan. Prvi varuhi cerkve in samostana so bili karmeličani, ki so 134 let povečevali in lepšali obe stavbi. Leta 1781 je izšel odlok avstrijskega cesarja Jožefa II., na podlagi katerega so morali karmeličani štiri leta kasneje samostan zapustiti. Devet let sta bila samostan in cerkev zaprta. Leta 1811 pa je bila Kostanjevica dodeljena v varstvo frančiškanom, ki jo upravljajo še danes.

Prva slovenska slovnica Zimske urice Adama Bohoriča iz leta 1584.

V letih 1924-1929 so poskrbeli za obnovo cerkve, porušene med prvo svetovno vojno. Obnovili so štukature in tako oživili njeno nekdanjo lepoto. V osrednjem delu velikega oltarja je v pozlačenem okvirju, obdanem s krogom žarkov, podoba Marije z Jezusom. Fresko usmiljene Marije, ki je prikazana kot „Kostanjeviška Mati Božja,“ je naslikal Leonard Rigo, Marijino kronanje na svodu ladje pa je izdelal furlanski slikar Giovanini Moro. Številne nagrobne plošče so posebnost kostanjeviške cerkve in znamenje tesne povezanosti, ki so jo goriški plemenitaši čutili do tega kraja.

Zelo znamenita pa je kostanjeviška knjižnica, ki nosi ime po patru Stanislavu Škrabcu (1844-1918), to je po največjem slovenskem jezikoslovcu - slovenistu 19. stoletja, ki je na Kostanjevici živel kar dvainštirideset let. Začetki knjižnice segajo v 16. stoletje, če upoštevamo bogate svetogorske fonde v njej. Ko so frančiškani morali zapustiti Sveto Goro, so jih odnesli s seboj, najprej v Gorico, pozneje na Kostanjevico. Med preselitvami se je

marsikaj porazgubilo. Knjižnica se je kasneje bogatila, saj sta na Kostanjevici delovala frančiškanska gimnazija in dva letnika teologije že od leta 1821. Zaradi vojne sta prenehala delovati in gimnazija je bila leta 1915 prestavljena v Kamnik.

Knjižnica ima več kot 10.000 knjig. Posebna dragocenost je kakih 30 inkunabul (prvotiskov). Zanimivi so tudi tiski od 16. do 19. stoletja, za Slovence pa je še posebej pomembna slovnica Adama Bohoriča iz leta 1584 (Zimske urice) z avtorjevim lastnoročnim posvetilom. Knjiga je prišla v razvid leta 1951. V zadnjih letih se je ta znamenita samostanska knjižnica, ki poseduje toliko dragocenih knjig, temeljito prenovila, postavljen je sistem evidentiranja in hrambe knjig.

Grobnica zadnjih članov francoske kraljeve rodbine Burbonov.

Ogledali smo si tudi veličastno grobnico na Kostanjevici, kjer počivajo zadnji člani francoske kraljeve rodbine Burbonov. Vhod v grobnico Burbonov je narejen z dostopnim hodnikom, ki teče pod sredino cerkvene ladje. Rodbino Burbonov so ob julijski revoluciji leta 1830 pregnali iz Francije, najprej so se zatekli v Edinbourgh na Škotskem, potem v Prago na Češkem, leta 1836 pa so prišli v Gorico kot gostje grofa Coroninija. Poleg zadnjega francoskega kralja Karla X (1757-1836) so v kripti našli svoje zadnje počivališče še naslednji člani družine Burbonov: Ludvik XIX., vojvoda Angulemski (1775-1844), Marija Terezija Charlota, vojvodinja Angulemska (1778-1851), Henrik V., grof Chomborski (1820-1883), Marija Terezija Beatrika Gaetana, nadvojvodinja Avstrije (1817-1886) in Luiza Marija Terezija, vojvodinja Parmaska (1819-1864). V niši pred grobnico Burbonov pa je pokopan še dvorni minister Karla X., ki ga je spremljal v izgnanstvo. Karl X. je zasedel kraljevi prestol leta 1824 in je s svojim samovoljnim vladanjem pospešil julijsko

revolucijo leta 1830 in zato je morala vsa družina zapustiti Francijo. Ker so pokopani na Kostanjevici, nekateri ta kraj imenujejo tudi „Mali St. Denis“.

Na koncu smo si ogledali še vrt samostana in znamenite samostanske vrtnice. Tu se nahaja največja svetovna zbirka vrtnic, 49 burbonk iz 19 držav. Zelo stare vrtnice, ki lepo dišijo, se imenujejo po otoku „Ille de Bourbon“. Ker se je naš izlet izvedel v drugi polovici meseca septembra, so vrtnice v glavnem že odcvetele. V desnem krilu samostana pa gostuje „Skupnost Srečanje“, šola življenja, kjer fantje po načelih don Pierina ponovno odkrivajo smisel življenja brez odvisnosti od mamil. Na sončnih pobočjih imajo lepo urejene vrtove in sadovnjake.

Iz Kostanjevice smo se vrnilo do Nove Gorice in se takoj peljali naprej do Solkana. Še prej bi navedla nekaj besed o Novi Gorici, ki leži ob robu Goriškega polja, tik ob slovensko-italijanski meji. Ustanovljena je bila 1947. leta, ko je Gorica z določitvijo meje med Italijo in Slovenijo ostala na italijanskem ozemlju. Tako je nastanek Nove Gorice določal potek dogodkov po 2. svetovni vojni, zamisel o novem središču Goriške na slovenski strani pa je začel uresničevati poseben odbor, prva urbanistična zasnova mesta je bila načrtovana sredi 1947. leta, ime Nova Gorica pa se prvič omenja leta 1949. Nova Gorica je torej eno najmlajših slovenskih mest, je sodobno urejena z obilico zelenih površin ter se je zaradi ugodne prometne lege na stičišču Vipavske in Soške doline, Krasa in italijanske Furlanske nižine in še drugih faktorjev hitro razvila v regionalno gospodarsko, kulturno, upravno in prometno središče.

Ustavili smo se v Solkanu in se sprehodili do cestnega mosta, od koder smo si ogledali solkansko znamenitost, to je 220 m dolg železniški most s 85 m dolgim lokom (tehnični spomenik). Kamniti lok je bil v času nastanka (1906. leta) največji v Evropi. Italijani so med 1. svetovno vojno porušeni most zgledno obnovili, lok so izdelali iz armiranega betona. Most je bil bombardiran tudi v 2. svetovni vojni, vendar ni bil huje poškodovan, saj ga je od kopice zavezniških bomb zadela le ena. Solkan šteje okrog 3500 prebivalcev in je bil do leta 1988 mestni predel Nove Gorice, od takrat pa ima status samostojnega naselja. Stoji na prometno in strateško

pomembnem prostoru, kjer Soča zapusti gorsko sotesko med strmimi pobočji Skalnice in Sabotina in steče po Goriški ravnini.

Pri ogledu znamenita kamnitega mostu v Solkanu, je močan veter mršil pričeske našim viharicam.

Gorica in Solkan beležita tudi bogato zgodovino. Do leta 1500 so tod gospodovali Goriški grofje, po smrti zadnjega pa so si posest pridobili Habsburžani, 1809. leta pa je bil večji del Goriške vključen v Napoleonove Ilirske province, od leta 1848 pa je bila to spet avstrijska dežela. Med 1. svetovno vojno sta bila Gorica in Solkan v veliki meri porušena, 1916 je bil delno razdejan tudi solkanski železniški most. Na ta čas nas spominja avstrijsko-nemško vojaško pokopališče pod Goriščakom ob Soči. Tudi 2. svetovna vojna tem krajem ni prizanesla, nemški okupator je mnoge domačine odgnal v taborišča, veliko jih je postrelil. Zaradi teh žalostnih dogodkov so v Solkanu 1954. leta odkrili „Spomenik padlim“ (kipar B. Kalin).

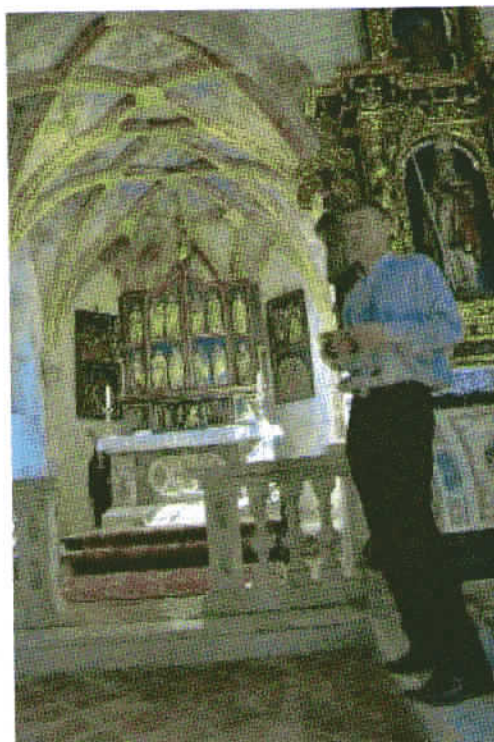

Trg v Solkanu z vodometa, postavljenim ob tisočletnici omembe kraja.

Solkani je bil zgodovinsko prvič omenjen že v letu 1001. Tisočletnica omembe kraja je bila obeležena s spomenikom v obliki vometeta. Izvedeli smo še, da se na

področju kulture Solkan ponaša s prvo javno čitalnico, ki je bila ustanovljena že davnega leta 1876. Na tabli pri čitalnici je napisan verz, ki ga je ob priključitvi Gorice Italiji zapisal pesnik Oton Župančič: „Zlobne meje nimajo prihodnosti“. Gotovo je državna meja, ki je 1947. leta razdelila osrednji del Posočja med Jugoslavijo in Italijo, pustila v tem delu Slovenije vidne sledove na vseh ravneh življenja skozi daljše časovno obdobje.

Po ogledu mosta in spomenikov v Solkanu smo se tega dne prvič usedli na vrt lokala in popili kavico ali se osvežili s čim drugim. Marsikaj bi si še lahko ogledali v Solkanu in Novi Gorici, vendar nam se je mudilo naprej, peljali smo se do kraja Kojško. Kojško je majhno razloženo naselje na slemenu pod Svetim Križem, ki leži sredi vinogradov in ga omenjajo že viri iz 12. stoletja. Pred 1. svetovno vojno je bilo Kojško kulturno in gospodarsko središče Brd. Ogledali smo si kulturne spomenike tega kraja in poslušali razlago domačega vodiča. Kojščanski grad iz 1594. leta je bil last Coroninijev, kasneje pa Atemsov. Na mestu cerkve Marijinega vnebovzeta so v 2. polovici 18. stoletja sezidali novo baročno cerkev, v kateri je lesen kip sedeče Marije z otrokom iz okrog 1430. leta in štiri velike slike beneškega izvora. Na župnišču pa je nameščena sončna ura, kjer je zapisan en zelo domiseln stavek: „Ena bo zadnja“. Ja, prav zares, vsi bomo enkrat prišli na vrsto in še dobro, da ne vemo, kdaj bo prišla ta ura. Sprehodili smo se še do cerkve Sv. Križa, ki izhaja iz okrog leta 1500 in je del nekdanjega taborskega kompleksa. Eden od štirih utrdbenih stolpov nekdanjega gradu Tabor je predelan v zvonik, drugi pa je delno porušen. Cerkev krasijo freske iz 17. stoletja, veliki oltar (1515) pa je najkakovostnejši ohranjeni poznogotski krilni oltar na Slovenskem.

Znamenit oltar v cerkvi sv. Križa v Kojškem.

Od Kojškega smo po kilometru vožnje navzgor prispeli do kraja Gonjače, kjer nas je čakalo kosilo. To je majhen kraj, vrh bližnjega Mejnika (321 m), je osrednja dominantna točka Brd. Tu je namreč 24 m visok razgledni stolp in večina se nas je na stolp povzpela in se razgledala po Brdih.

Razgledni stolp v Gonjačah, posvečen 315 žrtvam druge svetovne vojne.
(foto: internetne strani)

Pred utrdbnim stolpom v Kojškem.

V neposredni bližini je še zanimiv spomenik v NOB padlim borcem (J. Boljka, M. Šlajmer, 1955), ki smo si ga tudi ogledali, na to pa smo se z veseljem usedli na gostinski vrt pod brajdami in se okrepčali z dobro jedajo in pijačo.

Po kosilu smo se peljali do utrjene srednjeveške vasice Šmartno v središču Goriških Brd, ki je kot celota izjemen spomenik v naši kulturni dediščini. Od potresa 1976. leta, ki je te kraje precej prizadel, vas temeljito in strokovno obnavljajo. Šmartno leži na griču, vas je obdana z obzidjem in utrjena s sedmimi obrambnimi stolpi. Utrdili so jo v začetku 15. stoletja kot del obrambnega sistema proti Turkom. Vse do danes je naselje ohranilo ključne arhitekturne poteze, kakršne je dobilo v 15. in 16. stoletju, skupaj z gasami (ozkimi ulicami), ganjki (balkoni), žbatafurji (spahnjenicami) in pobarvanimi planetami pod napušči streh. Kraj je dobil ime po mogočni, od daleč vidni baročni cerkvi Sv. Martina, katere zvonik je nekdanji trdnjavski stolp iz 14. stoletja. Vstopili smo v baročno cerkev Sv. Martina, ki je največja župnijska cerkev v Brdih in je bila zgrajena leta 1895. Ogledali smo si njeno notranjost in ugotovili, da je cerkev zanimiva, ni pa zelo razkošna. Ogledali smo si poslikave in „Križev pot“ slikarja Toneta Kralja, ki je po mnenju strokovnjakov eno lepših del Kraljeve povojne sakralne umetnosti.

Vstopili smo tudi v „Briško hišo“, kjer so na ogled predmeti iz ljudske kulture Brd v ambientu domačnosti, kjer obiskovalci lahko obujajo spomine na preteklost. Zanimiva je tudi „Hiša kulture Šmartno“, namenjen kulturnemu dogajanju. V tej hiši kulture je postavljena tudi stalna razstava zbirke sodobne umetnosti, to je 46 likovnih del, ki so nastajala na mednarodnih likovnih kolonijah v Medani (slike znanih slikarjev). Prepričali smo se lahko, da je srednjeveško Šmartno resnično poseben arhitekturni biser in iz te stisnjene vasice na hribu se odpira pogled na vsa Brda. Že sam sprehod po teh ozkih ulicah in pogled na kamnite ohranjene hiše je posebno doživetje. Vas je v celoti zavarovana kot kulturni spomenik, posebej pa zaživi spomladi na prireditvi „Brda in vino“ ter jeseni ob martinovem vaškem prazniku.

Slikovita srednjeveška strnjena vasica Šmartno.

Po ogledu slikovite vasice Šmartno smo se peljali do naše naslednje ogledne točke, do naravoslovnega spomenika Krčnik, ki je planinska znamenitost. Poti so bile ozke in strmo razgibane, kar preveč za naš dokaj velik avtobus. Vozili smo se po ozkih cestah, mimo malo naseljenih krajev, kjer smo tudi zašli, saj te lokalne ceste s smerokazi niso ravno dobro označene. Ob spretnem šoferju smo vendarle prispeli do izhodišča za ogled korita Krčnik. Parkirali smo in šli do klopce, nad katero je tabla z opisom te naravne znamenitosti ter se spustili v strmo sotesko, kjer je potok Košbanjšek v pasu apnenca izdolbel izredno slikovita korita. Okoli 40 metrov dolga korita, od 0,5 do 6 m široka in do 6 m globoka, se začnejo z ogromno, nenavadno drasljo. Potok pada vanjo v približno 1,5 m visokem slapišču, nekako na sredini tega lonca pa je voda izoblikovala naravni most, ki se vzpenja 1 m nad njo, obok mostu je približno 5 m dolg, 1,5 m debel in do 1 m širok. Korita se nadaljujejo z ozkim žlebom, mestoma širokim komaj pol metra, ki ga prekinjajo draslje. Na koncu se korita odprejo v sotesko s strmimi stenami, ki se kmalu izteče v ozko dolino. To je bil opis korita Krčnik in padanja slapa za tisti čas, ko je dovolj vode, tokrat pa je bilo prisotno že daljše sušno obdobje in vode v koritih ni bilo, pa je kljub temu bil ogled zanimiv. V Sloveniji poznamo precej naravnih mostov, takih, kot je v Krčniku, pa je zelo malo. Deroča voda ga je tako ustvarila z brušenjem, zato je lepo zaobljen in gladek, drugod pa so taki mostovi robati, saj so nastali ob kemičnem razjedanju s preperevanjem kamenin in podiranjem kamenja.

Ob vsej pestrosti ogledov in celodnevem sprejemanju zanimivih kulturnih in zgodovinskih razlag nam je čas kar prehitro mineval in tako smo se že v poznem popoldnevu usmerili proti Dobrovemu v Brdih. Kraj leži na podolgovatem hrbtu griča med potokoma Reka in Donank. Tu je velika vinska klet z znanimi in tudi zelo priznanimi sortami vina (zlata rebula, tokajec, beli pinot, merlot, kabernet...). Nad krajem in okolico pa dominira poznorenesančni grad Dobrovo, ki je bil naša predzadnja ciljna točka. Na hitro smo si ogledali notranjost gradu (samo pritličje) in se sprehodili do grajskega dvorišča z obzidjem. Povzpeli smo se na ploščad, od koder je prelep razgled na Medano ter bližnjo in daljno okolico.

Znamenita korita Krčnik, ki jih je izdolbel potok Košbanjšek.

Sedanji grad Dobrovo je bil zgrajen okrog leta 1600 na temeljih starejšega in je vse do danes ohranil svoj prvotni videz. V tlorisu je pravilen kvadrat, ki ima na vogalu štiri stolpe in verjetno je v času 2. beneške vojne (1615-1617) dobil obzidje, ki je še ohranjeno. O bogati notranjosti gradu pričajo le še nekateri detajli, kot na primer poslikava na stopnišču in v lovski sobi v pritličju, ki je delo Clementija Delnerja iz leta 1894.

Baročni grad na Dobrovem.

Grad je bil sprva v lasti družini Collerado, konec 18. stoletja de Catterini-Erzberg in nazadnje družine de Bager. Po 2. svetovni vojni je bila v gradu do 1947. leta

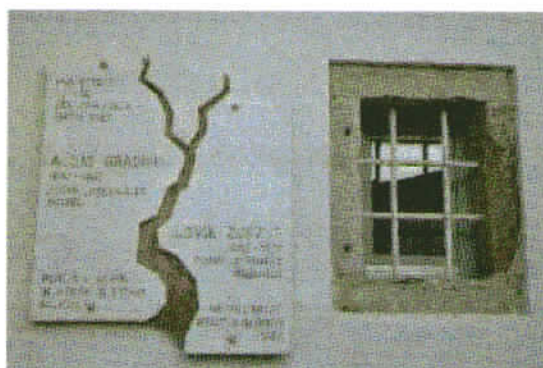
zavezniška vojaška uprava, leta 1974 pa je grad v upravljanje prevzel Goriški muzej in 1979. leta začel z obsežno obnovo objekta. Dve sobi v prvem nadstropju sta posvečeni stalni razstavi z naslovom „Grajska zbirka – poskus rekonstrukcije“. Razstavljeni predmeti in dokumenti so bili ponovno pridobljeni in zbrani šele po letu 1991, mnogo notranjega pohištva, slik, arhiva in knjig je bila namreč leta 1943 raznošena in uničeno. Pripadali so družini grofa Silverija de Baguerja, ki je bil lastnik dobravskega gradu konec 19. in v začetku 20. stoletja. Iz grofove korespondence, zbirk in predmetov je razvidno, da je bil grof zelo široko izobražen, z mnogimi interesnimi področji.

Baročni grad Dobrovo ima jasno opredeljeno svojo namembnost. V gradu domuje od 1991. leta stalna galerija grafičnih del Zorana Mušiča, se pa prirejajo tudi občasne razstave likovnih del. Poleg drugega je na ogled še grajska renesančna keramika in srednjeveško stensko slikarstvo iz Goriških Brd in okolice. Je pa glavna viteška dvorana velikokrat tudi prizorišče raznih prireditev, koncertov, seminarjev in civilnih porok.

V drugem nadstropju je galerija s kronološko postavljenimi 134 grafičnimi listi v različnih tehnikah svetovno znanega slikarja Zorana Mušiča. Čeprav si galerije tokrat nismo uspeli ogledati in tudi ne drugih postavljenih zbirk v gradu, je o našem velikem slikarju Mušiču in njegovem delu vseeno treba nekaj povedati. Rodil se je 12. 2. 1909. leta v Bukovici pri Gorici v učiteljski družini. Gimnazijo je obiskoval v Velikovcu in v Mariboru, diplomiral pa je na Akademiji za likovno umetnost v Zagrebu. Že v mladosti je spoznal Dunaj in Prago ter hodil v Dalmacijo. Po nasvetu svojega profesorja Ljuba Babiča je 1934. leta po diplomi odpotoval v Španijo, od koder se je vrnil zaradi državljanske vojne, med letoma 1936 in 1940 pa je živel v Dalmaciji. Leta 1943 je prišel v Benetke in doživel precejšen uspeh s samostojnima razstavama v Trstu in v Benetkah. Leta 1944 ga je aretirala gestapo in ga poslal v koncentracijsko taborišče Dachau. Po vojni je iz Gorice odpotoval v Benetke, kjer je leta 1947 dobil v uporabo atelje Sagrado, naslednje leto pa atelje v Pisani. Nagrada Premio Parigi mu je leta 1952 odprla pot v Pariz, kjer si je uredil atelje in kjer je nato živel. Mušič je bil zelo ploden slikar z različnimi tematikami. Na vojno in

taborišče spominja cikel njegovih zelo znanih del, ki so nameščena na steni ob vhodu v drugo nadstropje. Dalmatinska pokrajina je eden najmočnejših motivov njegovega ustvarjanja z najbolj znanim prizorom „Konjičkov“. V ciklu Dalmatinske zemlje se je Mušič morda najbolj približal meji abstrakcije. Razen navedenih del so v več sobah razstavljene še nekatere njegove druge slike.

Naš zadnji cilj pa je bila idilična vasica Medana, ki je bila na uglednem mednarodnem tekmovanju „Zlati cvet Evrope 2008“ izbrana za tretje najlepše urejeno vas v Evropi. Tu smo si najprej ogledali znamenito cerkev z razkošno notranjostjo in se sprehodili po lepo urejenem kraju, ki ga strokovno obnavljajo tudi z evropskimi sredstvi. Vas obsega niz zanimivih ulic in trgov, čudovitih hiš, ki so delno ali v celoti obnovljene ali na novo pozidane v ustreznem slogu. Objekti so zasebna last in vključujejo bivalne hiše, lične prodajalne in lokale, ki se navezujejo na raznoliko turistično ponudbo. Na obrobju kraja je kompleks objektov z nočitvenimi kapacitetami in razkošnimi gostinskimi lokali in zunanji vrtovi, ki imajo bogato kulinarično ponudbo z izbranimi vini. Verjetno pa ta odlična ponudba na koncu postreže tudi z zelo ekskluzivnimi cenami ter zato predpostavljam, da je v glavnem namenjena tujcem in protokolarnim dogodkom. Medana je še poznana po priljubljenem mednarodnem pesniškem festivalu „Dnevi poezije in vina“, ki se je tukaj ustalil pred mnogimi leti.

Spominska tabla na rojstni hiši pesnika Alojza Gradnika v Medani.

Medana pa je tudi rojstni kraj slovenskega pesnika Alojza Gradnika. Od leta 2002 je ponovno odprta njegova obnovljena domačija. Gradnikova bogata zapuščina je predstavljena v več tematskih sklopih, in

sicer Gradnik kot sodnik, mlad literat, ki se še podpisuje s psevdonimom, Gradnik kot prevajalec in pesnik z doslej izdanimi pesniškimi zbirkami in Gradnik kot zasebnik. Rojstna Brda se ga od leta 1992 naprej vsako leto spominjajo z „Gradnikovimi večeri“, imenovanimi po njegovi pesniški zbirki „Zlate lestve“. Gradnikovo hišo smo si ogledali samo od zunaj, za ogled notranjosti pa se nismo odločili, ker je bilo že pozno in se nam je mudilo domov.

Ob povratku smo imeli rahel zaplet: da bi si skrajšali pot, smo se namreč namenili skozi italijansko Gorico in pri tem smo zašli ter si celo podaljšali vožnjo. Mesto je bilo zaradi obnovitvenih del zelo razkopano in polno prometnih zapor, zato smo kar nekaj časa krožili po ulicah stare Gorice. Končno nam je le uspelo prečkati staro mejo in malo utrujeni od celodnevnih ogledov ter polni vtisov smo se odpeljali domov v Ljubljano.

Zahvalili smo se Bredi za kulturno bogat, zahteven in odlično organiziran izlet. Breda nam je na avtobusu povedala, da s tem zaključuje z vodenjem izletov, ker je to zanjo prenaporno. Mi pa vseeno upamo, da bo Breda pri programu in organiziranju še sodelovala, saj so bili vsi njeni izleti zelo izvirni in dobro pripravljene ter se priporočamo tudi za vnaprej. Še enkrat hvala Bredi za ves trud in čas, ki ga je posvetila društvu in viharničnemu delu, da smo se udeleženci imeli na izletih lepo in da smo se ob tem tudi kaj naučili.

Helena Medved

KRANJSKA REBER IN GOBE

Pohod na Kranjsko reber ali Kačji vrh (1435 m), je že zaradi naravnih znamenitosti zanimiv planinski cilj. Očitno ne dovolj za viharnike, saj smo se v Tivoliju zbrale le tri kandidatke in Boris v vlogi vodnika in šoferja.

Na Črnicu smo se ustavili na obvezni kavici, nato pa šli mimo golih pobočij nekoč mogočnega gozda. To je posledica ujme, ki je to področje prizadela pred letom dni. Pridni gozdarji so les že pospravili, ostale so samo veje, ki onemogočajo normalno

hojo v hrib, zato nas Boris zapelje do začetka gozdne poti.

*Vrh Kranjske rebri, 1435 m.
(foto: internetne strani)*

Vreme je oblačno in megleno, ponoči je tudi močno deževalo, tako da je pot precej mokra. Tu in tam jo prekriža kakšen bister potoček, ki priteče z vrhov in hiti k povirju reke Drete. Gozd je poln vsemogočih gob. Ampak mi hitimo proti cilju in pustimo nabiranje za povratek. V dobri uri smo na prelazu med Plešivcem in našim ciljem. Tu so bili včasih pašniki, sedaj pa je to zaraščena gmajna, ki ne dovoli nobenega razgleda, na primer proti Veliki Planini ali pod nami na Podvolovjek.

Nadaljujemo pot in končno pridemo iz temačnega gozda. Pred nami se odpre strma planina, na kateri pasejo živino. Skozi ostanke neužitnih trav, praproti in odcvetelih planinskih rož se počasi pomikamo po strmini. Tu in tam je še kakšna borovnica ali brusnica in že zagledamo skalnate čeri, ki so naš cilj, to je nekoliko nenavaden vrh Kranjske rebri.

Vpišemo se v knjigo in počivamo. Prikrajšani smo za, v normalnih vremenskih pogojih, enkratni razgled na primer na Menino, Ojstrico, Dleskovškovo planoto, Veliko Planino, dolensko hribovje, notranjsko-kraške planote. To vse lahko samo slutimo, kajti pripodile so se megle in nam onemogočile tako razkošje razgleda. No, pa kdaj drugič, ko nam bo vreme bolj naklonjeno.

Počasi zapustimo neprijazen vrh in se porazgubimo po obronkih smrekovega gozda, kjer nas razveselijo vsemogoči gobji primerki, še posebej slikovite so številne mušnice. Počasi se spuščamo v dolino med nabiranjem užitnih gob, seveda samo tistih, ki jih poznamo. Boris pa samo nemočno opazuje naše navdušenje in pazi,

da se katera ne izgubi. Kar prehitro pridemo do kombija. Za konec nabere še vrečko štorovk, ki so pravkar pokukale iz razpadajočega štora.

*V lepem vremenu bi pohodniki uživali v takšnih razgledih.
(foto: internetne strani)*

Zapeljemo do gostišča, kjer se nagradimo s sladkimi dobrotami in pijačo. Za slovo nas skozi oblake pozdravi toplo sonce in tako poskrbi za prijeten zaključek zelo koristnega in tudi zanimivega izleta.

Lahko napišem še to, da je bil sponzor izleta Boris, kajti z našim prispevkom ni pokril niti stroškov goriva. Hvala Boris.

Ivanka Pečlin

ŠKRBINJEK, TER MALI IN VELIKI KUMLEH

Vzpon na Škrbinjek ter Mali in Veliki Kumleh je vodnik Grega načrtoval že za konec meseca avgusta. Ker pa je bilo v predvidenem terminu zelo slabo vreme, je izlet odpadel. Prvi primernejši termin se je ponovno pokazal sredi meseca oktobra. Tako smo se štiri vztrajne viharne odzvale povabilu, da ta vzpon opravimo naknadno.

V nedeljo, 18. oktobra, je bilo lepo, vendar zelo mrzlo jutro. Z dvema osebnima avtomobiloma smo se odpeljali do Kranjske Gore, natančneje do starega hotela Erika, kjer smo nedaleč stran parkirali in pričeli z našim vzponom. Zaradi zahtevnosti poti, je bil Gregov nahrbtnik izredno težak, saj je imel za vse štiri viharne – Marjano, Alenko, Milko in Nevenko pripravljene vrvi, če bi sam vzpon to zahteval. Za varovanje sta seveda vedno potrebna dva izkušena vodnika, zato se je Gregovemu povabilu odzval še vodnik Štefan.

Most nad Pišnico, izhodišče za vzpon na Škrbinjek ter Mali in Veliki Kumleh.

Pot je bila na začetku prav prijetna. Mehka in v okljukih speljana stezica skozi bukov gozd se je počasi vzpenjala proti vrhu. Nato so sledili strmejši predeli, vendar za nas ni bilo nič pretežko. Alenki, ki je hodila takoj za vodnikom, se je nasmehnila tudi sreča, saj je med potjo našla kar štiri jurčke. Res je, da niso bili prav mladi, toda za slastno gobovo juho ali golaž bodo v redu, je menila.

Prvi osvojeni vrh – Škrbinjek 1431 m, Štefan ponuja domače zdravilo proti prehladu.

Po dveh uricah hoje smo prišli do sedla, nato, pa je sledil le še desetminutni vzpon, in osvojili smo naš prvi vrh, 1341 metrov visoki Škrbinek. Sam vrh je porasel le s travo in resjem, tako da nam je nudil lep pogled na sosednje mogotce, kot so Frdamane police, Špik, Lipnica in Gamsova špica. Ko smo se dodobra nagledali naštetih gora in pokomentirali, katere smo že osvojili in katere še bomo, nas je vodnik Štefan postregel z domačim medenim žganjem, da se ne bi prehladili, saj smo bili vsi preznojeni.

Nato smo se vrnili nazaj do sedla in pot nadaljevali v nasprotni smeri, proti našemu drugemu cilju, Malemu Kumlehu. Pot ni bila preveč naporna. Tudi ta se je vila po gozdu, sem in tja je bilo potrebno nekaj več napora za premagovanje strmine. Proti vrhu se je pot nekoliko zravnila, ob poti pa je bilo veliko borovničevja in ruševja. Stezica je kar dobro vdelana in vodnik Grega je pripomnil, da je pot precej bolj vzdrževana in obiskana kot pred leti.

Počitek in okrepčilo na Malem Kumlehu, v ozadju Veliki Kumleh.

Po slabi urici hoje smo prispeli do najvišje točke 1451 metrov visokega Malega Kumleha. Vrh je pravzaprav mala planotica, porasla s resjem, vse naokrog pa lepi borovci. S te točke smo lepo videli naš tretji cilj, Veliki Kumleh, ki mi je s svojimi strmimi pobočji, nizkim ruševjem in skalami, ki so gledale iz njega, že vlivljal strah v kosti. Vedeli smo, da je najtežji del poti pred nami, zato smo se odločili, da se na drugem doseženem vrhu nekoliko odpočijemo in okrepčamo. Ko smo hrano iz nahrbtnikov že pojedli, je Štefan vabil še k dodatnemu okrepčilu z domačim kruhom, ki ga je spekla Milka, in z domačo salamo, ki jo je kupil pri nekem kmetu. Ta kombinacija je bila res enkratna, tako da

se ji nismo mogli upreti. Toliko časa smo hodili po »repete«, dokler ni vsega zmanjkalo. Nato je nastopil čas za naš zadnji vzpon.

Skrbno vezanje Milke z varnostmi vrvmi za prečkanje nevarnega odseka.

Ko smo malo nejeverno pogledovali proti vrhu gore, nas je Grega miril, da od daleč zglveda pot bolj strma, kot je v resnici. Ne glede na pomirjujoče vodnikove besede moram reči, da je bila pot proti vrhu kar zahtevna. Pri vzponu smo si pomagali tako, da smo se oprijemali za nizko ruševje in za skale. Zaradi strmega pobočja je bil marsikateri borovec že izruvan in je dajal lažni vtis, da se ga smemo oprijeti kot pomoči pri vzponu. Takrat sta priskočila na pomoč naša vodnika, ki sta nam pomagala premagovati strme in spolzke odseke poti.

Malo pred vrhom pa je šel Grega v izvidnico glede stanja poti. Po nekaj minutah se je vrnil z novico, da je pot podrta in da bo potrebno nekaj najbolj kritičnih metrov premagati z dodatnim varovanjem oz. z vrvmi. Najprej sem bila odločena, da se bom prvič v življenju pustila navezati in premagati nevaren del poti ob varovanju vodnikov. Ko pa sem pred seboj zagledala strmo neporaslo pobočje, očitno je vse rastlinje odnesel plaz, kjer ni bilo nobene možnosti rešitve, če spodrsne, mi je ves pogum splahnel. Takoj sem napovedala, da si ne želim nadaljevati poti do vrha. Moji odločitvi se je takoj pridružila še Alenka, medtem ko Marjani in Milki spodsekana strma pobočja nista vzeli poguma.

Grega in Štefan sta pričela z veliko potrpežljivosti s pripravami za velik podvig. Obe planinki sta s predpisanimi prijemi in pravimi vozli opasala z varnostnimi vrvmi, jima naredili varnostne čelade, napeli vrvi

čez nevaren del poti in korak za korakom pospremila najprej Milko, nato pa še Marjano na drugi del varnejše poti. Nekaj časa sem jih lahko še opazovala, nato so izginili za pobočjem.

Strme stene Velikega Kumleha, ki se baha z višino 1782 m.

Z Alenko sva medtem kramljali o delovnih obveznostih in na majhni polički malo hodili, da naju ne bi zeblo, saj se je ozračje kar precej ohranilo. Sem in tja so se iz sivega oblaka že ponujale prve snežinke.

Čez slabe pol urice čakanja sva z Alenko ponovno zaslišali glasove naših vrlih planincev. Ko so stopili na varna tla, sva jima zaploskali in čestitati za lep podvig.

Nato smo se strumno podali nazaj v dolino. Ker se nam je že malo mudilo, nismo opravili predvidene krožne poti, pač pa smo jo ubrali po najbližji strmi poti skozi gozd, vendar pri spustu ni bilo nobenih težav.

Zadovoljni z lepim izletom, ki je tokrat zahteval tudi plezalne in varovalne spretnosti, smo se poslovili. Štefan pa je podal tudi predlog, da bi navedeno pot ponovili vsako leto, saj nekateri viharniki uživajo v adrenalinskih korakih, istočasno pa je to tudi izvrsten trening

glede varovanja za same vodnike. Pobudo kaže vsekakor upoštevati.

Nevenka Kanduč

VELIKA IN MALA PLEŠEVICA

Velika in Mala Pleševica sta razgledni gori v slovenskem delu Čičarije. Res ne dosemeta tisoč metrov, vendar vsak vrh ponuja drugačen razgled.

Kako lepo je, ko vodniki v društvu pripravijo pohode v manj znane in obiskane kraje. Tokrat nas je naša vodnica naravovarstvenica Helena Tepina peljala na Veliko Pleševico (908 m) in Malo Pleševico (953 m), ki je višja, vendar je bila za ime odločilna prostranost goljave.

V jasnem jesenskem jutru smo se odpeljali proti našemu cilju. V Kozini smo zapustili avtocesto in se peljali skozi vasi do Obrovca in se odcepili za vas Golac, ki je zadnja vas za naše izhodišče.

Med vožnjo Helena s svojim značilnim avizom za pozornost »ku, ku« predstavi potek pohoda in nas še kot naravovarstvenica seznanja z zdravilnimi zelišči, ki jih bomo imeli možnost nabirati. Za obvezno jutranje okrepčilo se ustavimo v vasi Golac »Pri Cepčovih«, kjer smo se ustavili tudi ob povratku. Nadaljujemo do izhodišča Velika vrata; to je sedlo, ki leži na višini 761 m med Veliko in Malo Pleševico.

Velika vrata - izhodišče našega pohoda, v ozadju Velika Pleševica.

Najprej se skupaj povzpnejo na vrh Velike Pleševice. Kljub temu, da ne dosega kakšne častitljive višine, nam ponuja bogat

razgled. Ob sestopu je dala vodnica prosto in vsakdo je nabiral njemu potrebne zeli, od brinovih jagod do mediteranskega žajblja, gobarji pa so našli tudi jurčke.

Zbrali smo se na sedlu, odložili v avtobus nabrano in se nato povzpeli na Malo Pleševico, nasprotni hrib, ki ima popolnoma drugačno floro. Tu je bil timijan in veliko glogovih grmov, a plodovi so žal že odpadli.

Andreja je priznala, da v življenju še ni našla tako lepih jurčkov.

Franci je nabral kar dve vrečki jurčkov, ki jih je veselo delil vsem, ki so ga »žicali«.

Med vzponom smo šli mimo podzemnega rova, v katerega nas je Helena tudi peljala in nagovorila, da s pesmijo preverimo akustiko in naj nam ne bo nič nerodno, saj bo tako ali tako ostalo pod zemljo. Nadaljevali smo do vrha, ta vrh pa ponuja spet drug pogled. Ne glede na to, da sta si tako blizu, se je vredno zaradi razgleda in rastlinstva povzpeli na oba vrhova. Skupno imata le to, da sta oba razrita od divjih prašičev.

Z vrha se odpre pogled na vas Golac, ki je bila včasih res veliko naselje. V dovolj

jasnem vremenu se proti jugu vidi morje v Kvarnerju in Osorščica na Lošinju, proti zahodu pa Tržaški zaliv. Sestopili smo po isti poti in se zopet dobili pri avtobusu in nekateri so se spet hvalili z jurčki. Zaključili smo z nabiranjem in hojo in se odpeljali do naše jutranje okrepčevalnice.

Turistična kmetija Pri Cepčevih v Golacu.

Gospodar nam je povedal nekaj o družini, pri kateri je gostinska tradicija stara preko sto let, in pokazal uskokovo glavo, vklesano v portalu stare hiše, in vklesano letnico 1196. Kar ne morem si predstavljati, da je v vasi živel 770 prebivalcev, leta 1990 še 550, danes pa le še slabih 50 prebivalcev. Vas je še ne daleč nazaj premogla tri gostilne, tri mesarije, dva peka in štiristo otrok v šoli. Danes se večinoma vračajo v vas ljudje v zasluženem pokoju, šoloobveznih otrok pa ni niti za poln kombi. Tako da vas oživi večinoma ob vikendih. Da je bila to velika bogata vas, priča mogočna zgradba šole, ki je sedaj zasebna hiša, videti kot sanatorij premožnega vikendaša. V naši skupini je bila tudi članica, ki je poučevala v tej šoli. Golac doživlja žalostno usodo vseh vasi v Čičariji. Da ne bi bilo tako, je občina pred nekaj leti poskrbela z vodovodom. Želim in upam, da ni nepozno.

Prijazna gospodinja nam je pripravila okusno lokalno hrano, neki domačin je ob tako velikem obisku poskrbel za glasbo, viharnice so se še poskočno zavrtele in že se je slišal avizo »ku, ku«, kar je pomenilo, da odhajamo. Gospodar nam je šel še odklenit cerkev, da smo si jo ogledali, o njej nekaj povedal, zapeljali smo se še do pokopališča, ki je zelo lepo urejeno in sploh ne daje videza, da je vas v izumiranju.

Skupinski posnetek vseh udeležencev tokratnega naravovarstvenega izleta.

Na turistični kmetiji »Pri Cepčovih« smo ob poskočni muziki domačega godca tudi veselo zaplesali.

Čas je bil, da se poslovimo vsak s svojim vtisom in doživetjem kraja. Med potjo je Helena poskrbela, da smo se še ustavili za nakup domačega jabolčnega kisa. Tako smo se vsestransko bogati vračali proti domu. Da pa bomo kar najbolje uporabili, kar smo nabrali in spoznali, je predlagala, proti bogati nagradi, izbiro najboljših

receptov. Bilo je nekaj dobrih domiselnih receptov, med katerimi je moška komisija, sestavljena iz zastopnikov Marka, Francija in Marjana izbrala najboljšega.

Že smo prispeli v Tivoli, naše zbirališče. Spoznali smo del neokrnjene pokrajine, vodnica pa je poskrbela, da se je ves dan nekaj dogajalo.

Marija Kastelic

DOBROVLJE

V soboto, 24. oktobra 2009, sem se s pogumnimi planinci, ki jih ne ustavi slabo vreme, odpravil spoznavat Dobroveljsko planoto, ki v geološko tektonskem pogledu predstavlja vzhodno nadaljevanje Menine planine, razteza pa se med Spodnjo Zadrebko in Spodnjo Savinjsko dolino.

Dobroveljska planota je pahljačast gorski čok iz triasnega apnenca in dolomita ter precej samosvoja geografska enota v vzhodnem predalpskem svetu. Površina planote ima pojave zakrasevanja (kraška razjedenost površja: vrtače, suha podolja, pomanjkanje tekočih voda in izdatnejših izvirov, prevotljenost notranjosti: kraške jame, brezna). Na planoto vodijo številne poti. To pokrajino je treba doživeti v vseh letnih časih, le tako bomo spoznali njene značilnosti.

Vreme se je sicer nekaj kujalo, vendar smo upali, da bo vsaj deževati nehalo, kar se pa ni zgodilo, tako da nas je po malem pralo celo pot. Z avtobusom smo se zapeljali do Vranskega, ki ima ime po ptici vran. Vransko je najmlajša trška naselbina, znana po številnih zgodovinskih in naravnih znamenitostih (muzej motociklov, gasilski muzej z več kot 400 predmetov gasilske dediščine iz vse Slovenije, župnijska cerkev Sv Mihaela, oltar je delo F.Robbe).

Po malo nas je pralo celo pot, pa smo bili kljub temu dobre volje.

Nato smo nadaljevali do prelaza Lipa (723 m), kjer raste mogočna stara lipa, pod njo pa je kapela. V času NOB je tu potekal prehod partizanskih enot in kurirjev. Tu se je naša pot začela. Po gozdni poti se odpravimo navkreber. Z vej in neba kaplja dež, ko pa zapiha veter, nas pa še posebej pomoči. Počasni pridemo do obnovljene cerkvice sv. Gervazija in Portazija, ki je res nekaj posebnega (iz konca 15. stoletja, prvotna majhna gotska okna so razširili, glavni vhod ima gotsko obliko, ladja je ravno krita, zvonik pa lesen). Pred nekaj leti so cerkev obnovili in dobili Steletovo nagrado za ohranjanje kulturne dediščine.

Nadaljujemo pot do osamljene domačije Mežnar, pod katero stoji cerkev sv. Jošta

(935 m). Prvič se cerkev omenja leta 1426, a je mnogo starejša, prezbiterij je tristransko zaključen, njegov svod ima obliko zgodnje gotike, notranjščina je poslikana s freskami, ohranjenih je nekaj gotskih oltarjev. V srednjem veku je bila cerkev pomembna romarska pot, kajti sveti Jošt je zavetnik romarjev.

Lepo obnovljena cerkvice sv. Gervazija in Portazija.

Po travnati in gozdni poti nadaljujemo pot do odcepa za Tolsti vrh, kjer pa se zaradi blata in moče premislimo in ga obidemo. Pridemo do roba, kjer stoji križ, pod nami pa čudovit razgled, če bi bilo jasno vreme seveda, mi pa vidimo samo meglice, ki nam nekaj časa skrivajo in razkrivajo pobočja Čemšeniške planine. Po blatni gozdni poti pridemo do ceste in nadaljujemo pot do osamljenih domačij in cerkve sv. Katarine (poznogotska cerkev, ki je bila leta 1944 požgana in obnovljena leta 1952). Zraven na pašniku pa stoji spomenik, ki nas spominja, da je tu potekala prva frontalna bitka Štajerskega bataljona (26.10.1941).

Pod domačijo Mežnar, je cerkvice sv. Jošta častitljive starosti.

Počasni se spustimo do planinskega doma na Čreti, kjer se malo odpočijemo in spijemo čaj. Nato se z našim kombijem

odpeljemo v Vransko na zaslužene žgance in obaro, kar je vsem teknilo. Odpeljali smo se proti domu in se ustavili še na Trojanah, da smo lahko nakupili nekaj priboljškov za domov.

Kljub dežju smo izpeljali planinski izlet na planoto Dobrovlje.

Tako smo kljub slabemu vremenu izpeljali naš planinski izlet, saj nas malo dežja ne sme ustaviti. Vsak delček poti pa nam je nudil novo doživetje in odkrival drugačen svet. Vendar smo si obljubili, da bomo to pot ponovili v lepšem vremenu, da se bomo poleg veličastnega miru in šumenja gozda naužili še lepih pogledov na Celjsko kotlino z ozadjem Donačke gore in Boča, Pohorje, Uršljo goro, Savinjske Alpe in obširno Posavsko hribovje.

Borut Vukovič

LISINA IN ŠIJA V ČIČARIJI

Vreme za soboto ni bilo obetavno, zato sem se toliko bolj veselila izleta na vzhodni del hrvaške Čičarije, saj sem pričakovala, da bomo na tem delu istrskega polotoka deležni kakšnega sončnega žarka.

Vodnik Grega je poskrbel, da smo na pot krenili z Borisovim kombijem in njegovim osebnim avtom.

V Kozini sem nam je pridružil še vodnik Vojko Dobrila, zadolžen za vodenje tega izleta, in njegovi štirje prijatelji planinci, ki jih je spremljal prijazen mlad črn psiček po imenu Brin.

V naselju Petrinje smo zavili levo in se vozili po lepi, a prazni cesti do mejnega prehoda. Očitno smo bili redki vozniki, ki so prečkali mejo, saj smo bili deležni kar

natančnega pregleda mejnih oblasti, tako na naši kot na hrvaški strani.

Ko smo skrenili z glavne ceste proti Kastavski šumi, smo lahko uživali v enkratnih odtenkih jesenskih barv bogatega bukovega gozda.

Pričetek pešpoti ob planinskem domu na višini 689 m.

Našo pešpot smo pričeli ob planinskem domu Lisina, na višini 689 m. Dom je bil zgrajen v letih 1915 – 1917, zgradili pa so ga ruski ujetniki za gozdarske potrebe. Že od leta 1921 dalje pa služi za planinske potrebe. Danes je zaradi nerešenih lastniških vprašanj zapuščen.

Pot skozi bukov gozd, ki se je počasi vzpenjala, je bila sicer slikovita, vendar ne tako, kot če bi na zlato rumene do rdeče rjave liste dreves posijalo še sonce. Megleno vreme se ni hotelo posloviti. Med potjo smo morali nekajkrat odpreti dežnike. Po dveh urah hoje smo prispeli do našega prvega cilja, Lisine, ki je visoka 1185 m. Sam vrh ni razgleden, saj je na gosto obdan v visokimi bukvami. Kljub sivemu vremenu smo naredili skupinski posnetek za spomin.

Nato smo nadaljevali po krožni poti proti našemu drugemu cilju, vrhu Šija. Naenkrat je na poti zmanjkalo markacij. Počasi smo se vračali nazaj, odkrili markacije, vendar je vodnik menil, da označena pot ne vodi do našega cilja. Zopet smo se pričeli vzpenjati, in glej ga zlomka, zopet smo se znašli na vrhu Lisine. Nekateri viharniki, ki so imeli dobro orientacijo, so vedeli da se vračamo na prvi osvojeni vrh, drugi pa tega sploh niso opazili. Temu dogodku smo se od srca nasmejali in nato nadaljevali pot, kot jo je nakazovala markacija, čeprav smo se ji

prej upirali, ker smo menili, da mora obstajati še druga pot.

Vrh Lisine (1185 m), deževno in megleno vreme nam ni vzelo poguma za nadaljevanje poti.

Čez približno pol ure hoje smo prispeli do našega drugega cilja, vrh Šije, ki je z višino 1234 m najvišji vrh vzhodnega dela Čičarije. Zaradi sivine, ki nas je obdajala, in debelih dežnih kapelj ki so se pravkar ponujale, se na najvišji točki praktično nismo zaustavljali, pač pa smo našo pot strumno nadaljevali naprej.

Vrh Vodičke griže, 1144 m.

Pot se je neprestano spuščala in kmalu smo prišli do ravnice, kamor se odteka voda iz okoliških pobočij, imenovane Vodice. Vreme je bilo že nekoliko bolj prijazno, tako da smo na tej ravnici, kjer je bilo tudi zidano korito, malo počili in se okrepčali, nato pa strumno nadaljevali pot proti našemu tretjemu vrhu, Vodička griža na višini 1144 m. V lepem vremenu bi s te točke imeli lep pogled na del Kvarnerja, tako pa smo lahko občudovali le zlatorumene macesne in jerebike z dozorelimi rdečimi plodovi. Ob tej

priložnosti smo sklenili, da se bo na ta vrh potrebno še vrniti v sončnem vremenu.

Pogled z vrha Vodičkih griž. V lepem vremenu bi imeli žlahtno paleto jesenskih barv.

Ko smo se vračali proti našemu izhodišču, so sem in tja že pokukali prvi sramežljivi sončni žarki. Kasno, vendar bolje kot nič. Kar utrujeni smo se usedli v kombi in avtomobili in se po drugi krožni poti vračali proti domu. V neki istrski vasici smo se zagostili v ozkem, strmem in nepreglednem delu ceste. Ko se je izkazalo, da bo potrebna vzvratna vožnja, smo vsi planinci zaradi nelagodja takoj poskakali iz kombija. Malo nejeverna je bila tudi sama domačinka na pragu hiše, ki je komentirala: »Šofer bi morao sam izači iz avta, da vidi situacijo, inace neče proći«. Grega pa je pokazal vse vozniške spretnosti in se je z elegantno vzvratno vožnjo rešil iz »mišje luknje«.

Med potjo smo se ustavili še na vaškem pokopališču. Zanimivo je bilo, da je bilo na razkošnih marmornatih grobovih veliko pisanega umetnega cvetja, sami grobovi pa so bili okrašeni s številnimi dodatnimi okraski, kot so vazice, angelčki, srčki, izklesane knjigice z raznimi posvetili itd.

V Kozini smo se poslovili od našega vodnika in se mu zahvaliti za lep izlet,

čprav nam vreme ni služilo, kot smo si želeli.

Glede na to, da je bila Martinova sobota, je bil dan predlog, da se še nekje ustavimo in poizkusimo mlado vino.

Sama sem se raje presedla v osebni avto, kjer so planinci sklenili, da gredo direktno domov, saj je tudi mene doma nestrpno čakal moj »Martin«, s pečenim kostanjem in mladim vinom s Krasa.

Nevenka Kanduč

IZLET V NEZNANO

Letošnji izlet v neznano je vodila Helena Tepina, zato je bila številčnost (46) zagotovljena, ne glede na cilj. Že zelo zgodaj smo dobili listke in svinčnike z nalogo: ugotoviti cilj našega izleta. Ugibanj je bilo veliko.

Avtobus se je usmeril proti Štajerski, tja kjer se je v deževnem jutru svetlikalo in obetalo lep dan.

Za naš cilj, Ponikovski kras, sem slišala prvič, besedo kras ponavadi ne povezujemo s Štajersko. Helena nam je hitro pojasnila, da se osrednji del planote nahaja okoli naselja Ponikva. Tu so se razvili kraški pojavi, ki so enaki pojavom na matičnem Krasu, le da so tu v manjšem obsegu in v manjših dimenzijah. Prav tako so tu različni speleološki objekti, vrtače, ponikalnice.

Vera je prejela nagrado za ugotovljeni cilj izleta v neznano.

Planota je razrezana s tesnimi dolinami, po katerih tečejo potoki Ponikvica, Peklenščica, Kalski potok in drugi, katerih značilnost je, da vsi teko proti jugu. Večina kraških jam je vodoravnih in ne daljših od 100 metrov. Vmes je nekaj izjem, kot jama

Pekel, Bezgečeva jama ali Kamnita hiša, Tajna jama, Steska jama in jama Rupe.

Obljubljeno nam je bilo, da bomo kar nekaj teh lepot videli. Ker je upravni odbor dal »nepovratna« sredstva, je Helena lahko organizirala tudi nagrado za poznavalca našega cilja, zato smo se ustavili »Pri Cizej« v Studencu pri Žalcu. Tukaj smo izvedeli, da uganka ni bila pretežka za 4 člane, zato je morala biti nagrada izžrebana. Izžrebana je bila članica Vera, nagrada pa figurica hudička.

Vhod v Bezgečevo jamo.

Nedaleč stran smo si ogledali prvo znamenitost, Bezgečevo jamo ali Kamnito hišo. Do nje je bila pot kar strma in mokra. Iz nje priteče potoček, torej so bivši prebivalci že imeli vodo v hiši, napredno. Jama ni velika, vendar je nekaj prebivalcev in morda še kakšna žival imelo kar udobno bivališče.

V središču te planote je kraj Ponikva, kjer je lepo obnovljen Slomškov dom, v njem pa se nahaja etnološki muzej z zbirko predmetov okoliški kmetov. Pred muzejem stoji velik kamnit mlin za sadje, v muzeju pa so celo spravili stare cerkvene orgle.

Nekateri so se pustili zapeljati z avtobusom do vhoda v jama Pekel. Večina članov se nas je odločila, da se bomo sprehodili po krožni gozdni učni poti okoli jame Pekel.

Obnovljeno vaško perišče.

Začeli smo pri lepo obnovljenem vaškem perišču in nadaljevali skozi mešane gozdove in mimo travnikov. Pot, po kateri smo se tudi dvignili 131m, je bila dolga dobra 2 km in se konča pri vhodu v jamo Pikel. Pot je ob sončnem vremenu zagotovo lepša, vendar tudi nam je bilo vreme naklonjeno, sprehod prijeten in zanimiv.

Vhod v jamo Pikel.

Nad vhodom v jamo Pikel je skala izoblikovana v podobi hudiča. Jama je izdolbel tok potoka Ponikvica, ki pred jamo ponikne, iz nje pa priteče z imenom Peklenščica. Jama je znana tudi po najvišjem slovenskem, za obiskovalce iz neposredne bližine dostopnem podzemnem slapu s štirimi metri vodnega padca. V zgornjem, suhem delu jame pa kapnike zaradi različnih odtenki rdeče in rjave barve zaradi različnih snovi, katere s seboj prinaša voda. V jami Pikel živijo številne rastlinske in živalske vrste. Na stenah, po stropu ter v vodi se bohotijo lišaji, mahovi in alge, v jami pa se skrivajo tudi hroščki, pajki, polžki, raki in netopirji. Jama je res lepa, za moj okus lepša kot Vilenica, saj je bolj razgibana, gor, dol, raznolika in vse

lepote bolj približane občudovalcem. Imeli smo tudi zelo prijazno vodičko po jami.

Tudi v jami Pikel so lepi kapniki.

Pot smo nadaljevali do Rimske nekropole v Šempetru. Ker smo bili napovedana skupina, se nam je lokalna vodička posvetila popolnoma, nam zelo vzneseno in doživeto pripovedovala o nastanku, postavitvi ter odkritju teh spomenikov. Njen žar se je dotaknil tudi nas, saj smo kljub hladu z veseljem poslušali njeno razlago.

Ob nekropoli je tudi cerkev Sv. Petra. V cerkvi je gotski kip Matere božje z detetom iz leta 1320, ki je bil razstavljen tudi v Louvru. Znamenit in prekrasen je reliefni Križev pot iz leta 1924.

Kip Matere božje iz leta 1320, ki je bil razstavljen tudi v Louvru.

Najlepši in najbolj vesel je na takih izletih seveda vedno konec. Po obilni in dobri kočerji (ni ne kosilo ne večerja), je Marjan raztegnil harmoniko za tiste, ki so jih

zasrbeli podplati in so imeli sprehoda premalo. Nekatere je bilo potrebno malo vzpodbuditi, za te pa je poskrbela zopet Helena, ki je organizirala »ples s pomarančami«. Naslednja igrice je pa bila za spretno ženske prste. Po eni hlačnici gor, po drugi pa dol smo morale partnerju spraviti pingpong žogico zopet ven. Smeha polno doživetja.

Na plesu s pomarančami so se vsi pari zelo trudili, zmagala pa sta Marija in Marjan.

Ker smo imeli s seboj tudi Matica, smo zapeli, saj njegovemu glasu vsak rad prisluhne. Vesela sem, da mi je uspelo biti spet en dan med prijetnimi in veselimi ljudmi.

Alenka Hitti

KLOPNI VRH (1340 m)

Glede na skope podatke v glasilu je moji (in tudi drugih) prijavi na izlet botrovala radovednost, kam nas bo vodnik Boris popeljal. Vedeli smo, da je Klopni vrh nekje na Pohorju, ampak ne, na katerem koncu pogorja.

Pohorje je obsežno sredogorje, v dolžino meri približno 70 km, najširše pa je 25 km. Čeprav je pohorsko pogorje najbolj obiskano območje v severovzhodni Sloveniji, se z lahkoto zgubiš v širnih gozdovih in na gozdnih poteh.

Mariborsko Pohorje, pogled iz Frajhajma. (foto: Internetne strani)

Da je Pohorje drugačno od našega preostalega gorskega sveta, smo se prepričale tudi me udeleženske izleta: Helena H., Marta, Nada, Zlata, Tatjana, Martina in jaz. Na veliko veselje vodnika - same ženske! Ni čudno, da smo se iz mariborske strani vozili in vozili ter iskali začetek poti proti Klopnemu vrhu. Smo pa imeli čist zrak, mir, samoto, tega je bilo v izobilju.

Ljubljana je bila ob našem odhodu zavita v mrakobnost, nas pa je od Žalca naprej vseskozi božalo sonce in spremljala modrina neba nad pohorskimi smrekami. Za pohorske vrhove je značilno, da so večinoma poraščeni in zaradi tega nerazgledni.

Najprej smo se pripeljali do doma na Osankarici. Po kratkem oddihu smo krenili po gozdni cesti proti koči na Pesku (1382 m). Tatjana si je ogledala dva spomenika; na enem je bilo zabeleženo, da je tu padel partizan Maliv, na drugem pa piše, da so se na tem mestu zbrali borci II. Pohorskega bataljona in bataljona Šlandrove brigade in se združili v Pohorski odred.

Dom na Osankarici, po oddihu smo nadaljevali našo pot.

Kar hitro smo se odpravili naprej in se po zasneženi gozdni cesti zapeljali do izhodišča za osvojitve našega cilja. Klopni vrh se nahaja v osrednjem delu Pohorja. Pot je prijetno mehka, prevzameta nas gozdni mir in tišina.

Z Nado sva počasi in s sigurnim korakom "brzeli" za ostalimi. Ker je bila pot ponekod razrita zaradi vleke dreves, je bilo potrebno paziti na nevidne blatne jame, pokrite s snegom. Sama sem bila preveč nepazljiva in sem čofnila v blato do kolen in se vsa blatna in smrdeča komaj spravila pokonci.

Ker je naša glavčina dosti prej osvojila vrh in se tudi že spustila h koči, je Boris prišel nasproti Nadi in meni, v skrbeh, kako je z nama.

*Najvišja točka Klopnega vrha.
(foto: internetne strani)*

Koča pod Klopnim vrhom je zaprta zaradi prenavljanja. Kot "pravi" planinci smo za vrnitev uporabili Borisov prevoz. Vozil je ves čas previdno, ker so bile gozdne ceste pokrite s snegom in ponekod tudi malce drsne.

Ker smo se želeli tako ali drugače okrepčati pred odhodom domov, smo iskali primerno gostišče, a glej ga zlomka, v domu na Peskih je bilo toliko gostov, da še noter nismo mogli. Ob poti z Rogle smo zagledali smerno tablo za kmečki turizem Pri Ančki, a kaj ko zopet ni bilo prostora za nas.

Šele v dolini smo imeli srečo in vstopili v prijeten lokal, ves v rdeči barvi in domiselno razporejenimi mizami. Postrežba je bila prijazna in hitra, cene zelo ugodne, hrana dobra. Tako podprti smo se zadovoljni odpravili proti Ljubljani.

Boris nas je prijazno raztovoril do naših bivanj, za kar smo mu hvaležni, kot tudi za prijeten izlet na nam neznani Klopni vrh. Pa še nič slabe volje ni bil, čeprav je vozil same "zrele" planinke.

Marinka Petančič J.

OLJKA

Za pot na Goro Oljko v Savinjski dolini se je odločilo 18 viharnikov. Vremenska napoved za popoldne ni bila preveč obetavna, vendar nas to ni odvrnilo od našega cilja.

Na Trojanah smo se okrepčali s kavico in slastnimi, še toplimi krofi, nato smo nadaljevali pot do Spodnjega Podvina pri Polzeli, kjer smo pričeli našo pešpot. Pot nas je najprej vodila v breg med posameznimi hišami, od koder smo imeli lep pogled v široko dolino.

Po dobre pol urice hoje smo prišli do Vinskega vrha, ki ga imenujejo tudi mali brat Gore Oljke ali Vimperk. Na vrhu te prikupne vzpetine, ki meri v višino 448 m, je lepa cerkvica sv. Miklavža. Zbiralci štampiljk so bili bogatejši za žig savinjske poti.

Pot se je nato spustila v sedlo, nato pa zopet vzpenjala v bukov gozd. Ko smo ga prehodili, smo prišli do lepe razgledne točke, kjer so se križale asfaltna, gozdna in planinska pot. Zbiralci štampiljk so v svoje koledarčke odtisnili že drugo štampiljko. Na naši levi strani smo v dolini občudovali prikupen kraj Letuš.

Zbiralci štampiljk so odtisnili že drugi žig na poti.

Zadnji vzpon je bil malo bolj strm, vendar smo ga vsi izdelali brez težav. Trud je bil

poplačan s prelepim pogledom na mogočno cerkev na vrhu 734 m visoke Gore Oljke.

Gora Oljka se omenja že leta 1243 kot Križna gora. Iz pogodbe med šoštanjsko lastnico in Malteškim viteškim redom je razvidno, da sta stala na gori vsaj od sredine 17. stoletja velik križ in kapela s kipom sv. Jošta in sv. Neže. Med letoma 1754 in 1757 je bila zgrajena sedanja cerkev

Goro Oljko krasi mogočna cerkev. Sv. Križa.

Lep glavni oltar je delo kiparja Ferdinanda Galla, kjer je uprizorjena zadnja večerja. Sedeči apostoli so v naravni velikosti.

Glavni oltar uprizarja zadnjo večerjo z apostoli v naravni velikosti.

Na samostojnem podstavku je slika Jezusa na Gori Oljki, kar je kasneje botrovalo temu, da so goro preimenovali po tem dominantnem delu avtorja Berganta.

Vsi udeleženci izleta pred planinskim domom na Gori Oljki.

Pod samo cerkvijo je locirana dobro ohranjena prva cerkev, kjer je tudi božji grob. Če bi prišli malo kasneje, pa bi lahko občudovali tudi velike jaslice, ki jih postavijo vsako leto in privabljajo veliko obiskovalcev z bližnjih in daljnjih krajev.

Nato smo zavili v lep planinski dom, ki stoji nedaleč stran od cerkve. Glede na velikost naše skupine nas je oskrbnik doma razveselil s popustom za obilen planinski obrok. Ko smo uživali v slastni hrani, je izza oblakov za nekaj časa pokukalo tudi sonce.

V planinskem domu so nam postregli z okusno hrano.

Polni lepih vtisov smo zapustili vrh gore in se po drugi krožni poti začeli spuščati proti Rečici ob Paki. Šofer nas je že

pričakoval na dogovorjenem mestu in hitro smo poskakali v avtobus, saj se je temperatura zraka naenkrat zelo znižala.

Na poti proti domu smo se ponovno ustavili na Trojanah, tokrat smo nakupili nekaj sladkih dobrot še za naše domače.

To je bil zadnji izlet v tem letu in smo ga izredno lepo preživel. K temu je prispevala zanimiva pot, kakor tudi vodnik Borut, ki je s svojimi številnimi šaljivimi pripombami še dodatno skrbel za našo dobro voljo.

Nevenka Kanduč

DRUGI PRISPEVKI

ZADNJI DNEVI MESECA OKTOBRA LETA
2008 IN 2009

ŠE V CADORE PA DOMOV

Vsako leto, ko se v pozni jeseni poslavljam od karnijskih gora, si za konec sezone pustim kakšno lažjo, a če se le da zanimivo turo. Tako sem si leta 2008 omislil Cadore. Najprej sem se peljal skozi Pieve di Cadore, v Vigo di Cadore sem kupil topografsko karto za Cadore, Lorenzago di Cadore pa me nekajkrat ni in ni spustil iz svojega objema, ko sem iskal cesto za prelaz Mauria. Toda bolj ko uličice po vaseh so me privlačile tamkajšnje gore: razni Clapi, Terze, Cornoni, Bretoni in tisti zadnji vršac prav v Cadore z imenom Monte Tudaio. Če se ne motim, sva neko nedeljo zgodaj zjutraj zapustila planino Razzo in odbrzela proti vasi Piniè. Žal na parkirišču v Pineti di Col Ciampón ni bilo neke velike izbire za kakšen kratek planinski izlet. Na primer lahko bi šla po stari vojaški cesti do vrha Tudaia. V tem primeru bi pešačila po 8200 m dolgi cesti, ki ima 35 „mega“ ovinkov ter nekaj več kot 1000 metrov relativne višine. Na razpolago pa je bila še sosedna pot Dei Mede. Slednja je nekakšen skupek feratic, krajših odsekov zavarovane plezalne poti, ki jo krasi 92,43 % zelo strmega rušja. Iz nje, ko se naužijete neskončnih rušnatih

strmin, izstopimo skozi prava pravcata vrata (točno ste prebrali), kar je največja posebnost te poti (ha, ha).

Odločila sva se za staro vojaško cesto, kajti njen opis je dokaj preprost: s parkirišča naprej čez most, nato navkreber in potem dolgo časa po enem kraku ovinka, nato še dlje časa po drugem, da bi lahko končno dosegli drugi ovinek, pa enkrat mnogo pozneje četrtega, in po treh debelih urah še petintridesetega. Na koncu vsakega ovinka piše na skali ANA 1, ANA 2 ... ANA 13 ... in na koncu vseh ovinkov ANA 35. Še več. Na koncu vsakega ovinka je lična napisna tabla, na kateri so vrisani ovinki, ki ste jih prehodili do konca tega zadnjega ovinka, ter nekaj zelo starih fotografij in obilo podatkov iz vojnih časov. V skalah na notranji strani ceste pa je vsake toliko vzdani orjaški železni obroč (rinka) – najprej mislite, da so bili za mule, potem pa preberete, da so si z njimi pomagali pri vleki topov. Ubogi vojaki. Zdaj, skoraj stoletje pozneje, je tu jesen, tišina in toplo sonce. Nikjer žive duše. Dol, pri jezeru, pa se na soncu kopa mestece

San Steffano. Tudi tam je nekaj simbolike: saj poznate tisti Sanstefanski mir. Kakor koli že, pred 93 leti so se na teh pobočjih bile krvave bitke, včasih tudi 10 dni nepretrgoma po 24 ur na dan. Nato je sledil krajši premor, da so pripeljali nove polke infanterije (pešakov) ali gorskih

lovcev oziroma alpincev, in vnovič se je začela morija, ki je trajala tri leta. Midva pa ves čas počasi, korak za korakom, meljeva po bolj ali manj udobnem makadamu, dokler ne doseževa vršni del gore, kjer naju dočakajo številne vojaške utrdbe.

Vojaške utrdbe na Monte Tudaio.

Človek ne bi verjel, kaj vse so tukaj zgradili. Po kakšni uri ogledov „mesta strahov“ in vsestranskega fotografiranja, se podava po isti poti nazaj. Še prej iz neke vlažne votline zbezava vpisno knjigo in s koščkom kemičnega svinčnika namalava (prosto po Valentinu Vodniku) svoja imena in mesto od koder prihajava. Potem pa spet nazaj po cesti z 35. ovinki do avta. Pri njem se zmeniva, da prideva še enkrat in obdelava deloma zavarovano plezalno pot Dei Mede. In res, „nora“ kot sva, sva prišla še enkrat. Lotila sva se poti Dei Mede in za nameček še tretjič prepešala staro vojaško pot s 35. ovinki. Seveda nikjer ne piše, da jo ne bom v vlogi vodnika s kakšno četico pešakov prepešal še četrtič in petič.

Bine Mlač

DALEČ OD DOMA JE ALPAGO

Spet je pozna jesen. Na koledarju se polagoma, a žal zanesljivo izteka leto 2009. Pri Lago di Santa Croce zavijeva v veliko kotlino, obrobljeno z čudovitimi gorami. Pravzaprav me vse skupaj bolj spominja na veliko planoto, čeprav ima nekoliko nenavadno ime: Cansiglio Alpago.

Evo tam levo in daleč zgoraj je Dolada, tam nad Venalom Col Nudo, zelo desno Crep Nudo z nekaj domišljije si skozi oddaljene meglice pričaram še goro I Muri (čuri muri). Vendar, da bi dosegel vznožje teh prelestnih gora moram skozi vasico Puos d' Alpago do kraja Farra di Alpago, tam poiskati cesto za Pieve di Alpago ... morda zaideva celo v Tambre d' Alpago. Najin načrt je na videz dokaj preprost: iz Ploisa (Curago) mimo cerkve do kočice Carota (korenček), od nje po gorski cesti do kočice Dolada. Iz slednje pa takoj v grebene Col Mata. Denimo za pokušino kakšen košček AV 7 (Alta Via delle Dolomiti 7).

Dan je kot v pravljici, ko se posloviva od štirikolesne pločevinaste škatlice. Domala vsi razgledi z grebenov Col Mata so neponovljivi, le prepadni grebeni so pač prepadni grebeni in zato sva imela kar dva razloga, da nisva preveč hitela. Če človeku niso všeč sestopi, se pravi vrnitev na izhodišče, gre vztrajno naprej in kmalu ugotovi, da se grebeni vlečejo še in še: za tem „vogalom“ je kot v hudičevem vrtiljaku vedno znova nov „vogal“, vrhove pa itak nima smisla šteti, saj jih nikdar ne zmanjka. Grebenske štorije pač. Ura je

bila 12.00, ko sva dosegla škrbino Galina (kokoš), vendar nisva bila kaj prida lačna. Zato pa sva uživala v širjavah in tokavah planote Alpaga, za razglede pa sva iskala najustreznejše italijanske pridevnike kot so stupendo, meraviglioso, bellissimo.

Ker sva se zamudila, predvsem zaradi mene, ki sem čez obupno strma melišča „krajšal“ najino pot, se je kratko in malo prikradla tema. Temu se reče nevesela situacija.

Najhuje od vsega je bilo, da je bil (in je še vedno) najin bivak v neki votlini in da midva nisva našla niti votline niti strehe nad glavo. Vse okoli naju kamniti krš, odbijajoče stene in prepadi. Tudi temperatura zraka se je polagoma spustila do ničle ali celo nižje in zato sva se hitro odločila za sestop v dolino. Nekje sem prebral, da je ta resda najkrajši sestop zelo tvegan, kajti dobrih 1320 m hoje in plezanja navzdol vsebuje dolg seznam nevarnosti: zmrznjene travnate strmali, še bolj strme skalne plošče (požled), mešanico drsne zemlje in vanjo „vgrajenih“ škrapelj ... in 500 m tako strmega gozda, ki bi moral zaradi okorelih zakonov gravitacije že zdavnaj zgrmeti v dolino. Preden odrineva, opraviva še majhen bojni posvet, vmes vsak popije po tri požirke mlačnega čaja in v slabokrvnem soju čelnih svetilk začneva s sestopom. Tukaj se ne dela napak, ker se vse plača v gotovini.

Že po prvih korakih vklopiva vse tipalke, ki delujejo na osnovi najinih prejšnjih izkušenj, nekaj znanja prav tako dobro dene, glede tistega, kar sodi pod pra pra (samohranitveni nagoni, instinktivno tipanje v temi in tako naprej) pa se zmeniva, da bova skrajno previdna. In tako se „potopiva“ v temačni prepad. Resda, dvakrat ali trikrat sva tu in tam malce zdrsnila, toda za vsak takšen

prijetljaj imava še vnaprej pripravljen stavek: Ne skrbi, pričakoval (pričakovala) sem zdrs – vse je v redu! In ko je bilo vse hudo za nama, sva (silno) utrujena zakoračila v prve metre dobre dejne doline.

Pripis: verjetno se boste vprašali, zakaj sem besedico silno dal v oklepaj. Iz preprostega razloga, ker si utrujenost nisva mogla privoščiti in ker je bilo pred nama še 30 km pešačenja do zgoraj omenjene pločevinaste škatlice s štirimi kolesi. Poleg drugega, tudi ta je bila 1000 metrov višje.

Opomba: posnetki so iz Cadore in Alpaga.

Bine Mlač

NARAVOVARSTVENI KOTIČEK

Kakšne planinske rožice srečujemo na naših planinskih in naravovarstvenih izletih?

Včasih kar prehitro hodimo mimo redkih, skoraj neopaznih planinskih rožic, včasih pa nas s svojo živo barvo kar pritegnejo in se sprašujemo, katere rožice so to, ali smo jih sploh že kdaj opazili? Nekaj vam jim bom predstavila:

Šopasti repušnik

Je ena najbolj bleščečih rastlin alpske flore. Kako lahko iz žive skale požene takšna cvetoča lepota? V naših Alpah ga srečujemo na pobočjih Mangarta, Loške stene in pa še v Vratih pod Stenarjem.

Pirenejski kamnokras

Kamnokras je nekoliko okorna beseda, lepše bi bilo slišati skalna lepoticica, ker raste v skalnih razpokah v visokogorskem pasu v naših Alpah.

Plazeča sretena

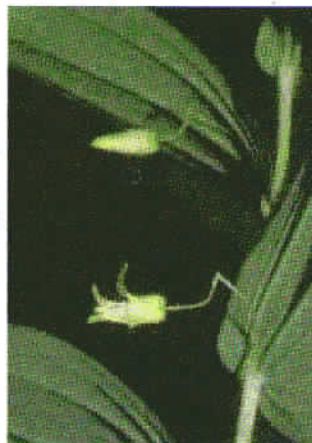
Na Mangartu je rastlinstvo zelo pestro. Na tej gori ima kar precej rastlin svoje edino nahajališče pri nas, tako velja tudi za plazečo sreteno. Komaj pred nekaj leti pa so jo odkrili še na Kanjavcu. Cvetovi so lepo rumeni in imajo številne prašnike.

Ozkolistna preobjeda

Raste na kamnitih vlažnih traviščih in meliščih. Klasično nahajališče je v Bohinjskih gorah. Pri nas je endemična in spada med nevarne strupene rastline. Vsebuje alkaloid, ki ohromi dihanje in krvni obtok.

Navadni čepnjek

Samo pogledajte, kako se narava čudovito poigra z rastlino, da je s to obliko razpoznavna. Cvetni peclji so na sredini močno zalomljeni. Cvetovi so beli in iz njih se jeseni razvije rdeča jagoda. Pri nas raste na alpskem območju in je uvrščen med ranjive vrste.

Ali veste, da je žajbelj grm za večno mladost? Zato priporočam našim članom viharnikom zmerno pitje čaja, da bomo še dolgo »mladostno« poskakovali na naših izletih.

Breda Jančar

UTRINEK IZ NARAVE

Rakun

Danes nekaj o nastanku slike in rakunu. Rakun je zbudil mojo pozornost z beganjem v kletki, medtem ko smo čakali, da nam postrežejo s kosilom na Gonjačah (26. sept.09, izlet po Brdih) Kasnejese je umiril in dremal v kotu kletke. Odločil sem se, da ga bom poskušal fotografirati, pri tem sem pa razmišljal, kaj moram narediti, da bo na fotkires samo rakun brez kovinske mreže v prvem planu. No zadeva

je uspela, trikpa je izostritev na predmet-objekt, ki ga fotografiraš in seveda objektiv mora biti čim bliže mreži. Tako dobi oseba, ki opazuje rakuna, občutek, da pred rakunom mreže ni. Toliko o tem, zakaj ni pred rakunom mreže, ki pa je s strani in v ozadju dobro vidna.

Sedaj pa še nekaj o rakunu. Njegova domovina je Sev. Amerika od Kanade do Paname. V dolžino doseže 60 do 65 cm, v višini pleč je visok 30 do 35 cm, rep dolg do 25 cm. Kožuh je dolgodlak, bogat in gost, zgoraj navadno mešano črtkasto siv, po repu črno rjavo obročkasto, po obrazu in po robovih ušes rumenkasto bel ali siv. Značilni so dolgi vitki prsti, s katerimi se zaključujejo precej visoke in tanke noge. Že dejstvo, da se je sam udomačil tudi v Evropi, priča kako odlično se prilagodi vsakovrstnem okolju in se obdrži celo v gosto naseljenih pokrajinah. V Ameriki ga najdemo celo v velikih industrijskih mestih, kjer brska po smetnjakih, vdira v kokošnjake, golobnjake, krade po sadovnjakih, vinogradih. Skratka najdemo ga povsod, celo hiše mu niso tuje.

Vir: Živalski svet, avtor Hans Wilhelm Smolik, leto izdaje 1967.

Anton Doma

Gosenica

Gosenico sem fotografiral na vrtu, ko se je plazila po stebelu dišavnice koper, proti večeru 19. junija, uporabil sem nastavitev makro.

Gosenice so ličinke metuljev. Telo gosenice je v splošnem mehko, cevaste oblike, z jasno členjenim oprsjem in zadkom. Na oprsju ima tri pare nog. Zadek, zgrajen iz desetih členov, nosi od dva do pet parov mesnatih izrastkov, podobnim nogam, ki pa niso členjene in imajo drugačen izvor

kot prave noge. Imenujemo jih panožice. Poleg nog na oprsju je edini trdni del telesa hitinasta kapsula, ki obdaja glavo in vsebuje tudi močne čeljusti za grizenje ter žvečenje. Hitin je roževini podobna snov, iz katere je zunanje ogrodje, oklep členonožcev.

Znotraj reda metuljev lahko ločimo gosenice po številu in razporeditvi panožic, za katere je značilen tudi šop dlak, razporejenih v krog, na koncu. Z njimi se gosenice oprijemajo podlage.

Metulji so žuželke s popolno preobrazbo. Gosenice med razvojem hitro rastejo in se do konca stadija ličinke štiri do petkrat levijo. Na koncu obmirujejo in se zabubijo ter preobrazijo v odraslega metulja.

Vir: Wikipedija, prosta enciklopedija.

Anton Doma

Za Debelim vrhom

Fotografija je nastala na turnem smuku na Kanjavcu. Idilična zasnežena pokrajina je dolina Za Debelim vrhom, ki sodi med najlepša turna smučišča pri nas.

Grega Rihar

Okno v grebenu

Posnetek je nastal na izletu na Špik. Prikazuje zanimiv detajl v grebenu med Škrlatico in Oltarjem, kjer se vidi manjše okno v grebenu.

Grega Rihar

Skalna znamenitost

Nad Kališčem se vzpenjam po ozki, strmi stezici. Pred seboj ugledam skalno figuro, ki me je presenetila. Podobnost sem povezala s kipom našega utemeljitelja slovenskega knjižnega jezika leta 1550. Skala je oblikovana kot glava z brado, čokato postavo s knjigo na kolenih. Ste ga prepoznali? Sama vidim v tej skalni gmoti obris našega velikega Primoža Trubarja.

Marja Marolt